

KU LEUVEN

LUCAS

ZORGONDERZOEK & CONSULTANCY

LUCAS KU Leuven
Minderbroedersstraat 8 bus 5310
3000 Leuven
Tel. + 32 16 37 34 31
www.kuleuven.be/lucas

DAK- EN THUISLOZENTELLING EERSTELIJNSZONE BRAVIO

Evelien Demaerschalk

Ella Vermeir

Prof. dr. Koen Hermans

Leuven

Maart 2022

Colofon

Opdrachtgever

Koning Boudewijnstichting

Onderzoeksleiding

Prof. dr. Koen Hermans

Financiering

Koning Boudewijnstichting

Wetenschappelijk medewerkers

Evelien Demaerschalk

Ella Vermeir

Administratieve ondersteuning

Manuela Schröder

Lut Van Hoof

Leuven, maart 2022

Inhoud

Hoofdstuk 1	Inleiding	9
1	Het meten van dak- en thuisloosheid	10
2	De eerste telling in eerstelijnszone BraViO	12
Hoofdstuk 2	De tellingsmethode	14
1	Wetenschappelijke situering van de telling	14
2	Kwantitatief luik: de tellingsmethode	15
2.1	Waarom tellen we?	15
2.2	Wie tellen we?	15
2.2.1	Precaire woonsituatie	15
2.2.2	Link met eerstelijnszone BraViO	16
2.3	Wanneer tellen we?	17
2.4	Hoe tellen we?	17
2.4.1	Screening	17
2.4.2	Vragenlijst	17
2.4.3	Vorbereidend werk	18
2.4.4	Dubbeltellingen	18
2.5	Organisatie van de telling	18
2.6	Deelnemende organisaties	18
3	Kwalitatief luik: reflecties op de resultaten en casussen	19
Hoofdstuk 3	De kwantitatieve resultaten	21
1	Het aantal dak- en thuisloze personen	21
1.1	In openbare ruimte	22
1.2	In noodopvang	22
1.3	In opvang voor thuislozen en tijdelijk verblijf	22
1.4	In instelling	23
1.5	In niet-conventionele ruimte	24
1.6	Bij familie en vrienden	24
1.7	Dreigende uithuiszetting	24
1.8	Verblijfplaats 15-28 oktober 2021	25
1.9	Aantal dak- en thuisloze personen per stad/gemeente	26
2	De profielkenmerken	28
2.1	Geslacht en leeftijd	28
2.2	Nationaliteit en geboorteland	29
2.3	Samenstelling huishouden	31
2.4	Gezondheid	31
2.5	Verleden in een instelling	32

2.6	Inkomensbronnen	33
2.7	Begeleiding door en referentieadres bij OCMW	33
3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	34
3.1	Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid	34
3.2	Duur van dak- en thuisloosheid	35
4	Enkele groepen uitgelicht	36
4.1	Betrokken minderjarige kinderen	36
4.1.1	Verblijfplaats van de direct betrokken minderjarige kinderen	37
4.1.2	Enkele profielkenmerken	38
4.1.3	Enkele profielkenmerken van ouders met indirect betrokken kinderen	38
4.2	Dak- en thuisloze vrouwen	38
4.2.1	Verblijfplaats	38
4.2.2	Profielkenmerken	39
4.3	Personen die bij familie of vrienden verblijven	39
4.4	Dak- en thuisloze jongvolwassenen	40
4.4.1	Verblijfplaats	40
4.4.2	Profielkenmerken	40
4.5	Dak- en thuisloze personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen	41
4.5.1	Verblijfplaats	41
4.5.2	Profielkenmerken	41
4.6	Acuut dakloze personen	42
4.7	Doelgroep Housing First	42
Hoofdstuk 4	De kwalitatieve resultaten	43
1	Reflecties en casussen vanuit de praktijk	43
1.1	Aantal dak- en thuisloze personen	43
1.2	Verschillen in aantal tussen gemeenten	44
1.3	Grote gezinnen	44
1.4	Dak- en thuisloze jongvolwassenen	46
1.5	Personen die langdurig dak- of thuisloos zijn	47
1.6	Oudere dak- en thuisloze personen	47
1.7	Dak- of thuisloos omwille van een uithuiszetting	48
1.8	Nood aan opvang	49
1.9	Nood aan betaalbare (sociale) huisvesting	50
2	Effect van een camping op de telling	52
2.1	Wetgeving en beleid provincie Vlaams-Brabant	52
2.2	Geschiedenis en beleid camping in Kampenhout	54
2.3	Geschiedenis en beleid (voormalige) camping in Zemst	55
2.4	Situatie en ervaringen bewoners	56

2.5	Campingbewoners meetellen?	57
2.5.1	Telling SAAMO	57
2.5.2	Factoren van onzekerheid	57
2.5.3	Campingbewoners tellen	58
2.6	Conclusie	58
3	Vrijwilligersorganisaties betrekken in een telling	59
Hoofdstuk 5	Conclusie	61
1	Het aantal dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO	61
2	De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze personen	62
3	Een aantal specifieke groepen uitgelicht	63
4	Leerpunten op basis van een succesvolle telling dankzij 34 organisaties	64
	Referenties	67
	Bijlage 1: Diensten en organisaties die meetelden	69

Lijst tabellen

Tabel 1. Gegevens eerstelijnszone BraViO	12
Tabel 2. Deelnemende diensten en aantal vragenlijsten.	19
Tabel 3. Verblijfplaats dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO op 29 oktober 2021.	21
Tabel 4. Aantal volwassenen in opvang en tijdelijk verblijf op 29 oktober 2021.	22
Tabel 5. Aantal woningen voor tijdelijk verblijf per gemeente.	22
Tabel 6. Aantal volwassenen in een instelling op 29 oktober 2021.	23
Tabel 7. Aantal volwassenen dat een instelling verlaat of er langer verblijft door gebrek aan een woonoplossing op 29 oktober 2021.	23
Tabel 8. Aantal volwassenen in niet-conventionele ruimte op 29 oktober 2021.	24
Tabel 9. Aantal volwassenen dat dreigt uit huis gezet te worden op 29 oktober 2021.	24
Tabel 10. Verblijfplaats 15 – 28 oktober 2021.	25
Tabel 11. Kruistabel verblijfplaats 29 oktober 2021 en verblijfplaats 15-28 oktober 2021.	26
Tabel 12. Aantal volwassenen per gemeente/stad op 29 oktober 2021.	26
Tabel 13. Percentage dak- en thuisloze personen per 1000 inwoners en per aantal actieve cliëntdossiers op OCMW per gemeente op 29 oktober 2021.	27
Tabel 14. Verblijfplaats per gemeente op 29 oktober 2021.	28
Tabel 15. Geslacht van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	28
Tabel 16. Nationaliteit van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	29
Tabel 17. Verblijfsstatuut van de niet-Belgen op 29 oktober 2021.	30
Tabel 18. Verblijfsdocumenten van de niet-Belgen op 29 oktober 2021.	30
Tabel 19. Samenstelling huishouden van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	31
Tabel 20. Gezondheidsproblemen van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	32
Tabel 21. Verleden verblijf in een instelling van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	32
Tabel 22. Inkomen van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	33
Tabel 23. Hulp en/of actieve begeleiding van OCMW voor de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	34
Tabel 24. Referentieadres bij OCMW voor de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	34
Tabel 25. Aanleiding verlies woonzekerheid van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	35
Tabel 26. Duur van dak- en thuisloosheid van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.	36
Tabel 27. Aantal dak- en thuisloze personen met minderjarige kinderen op 29 oktober 2021.	37
Tabel 28. Verblijfplaats direct betrokken minderjarige kinderen op 29 oktober 2021.	37
Tabel 29. Verblijfplaats op 29 oktober 2021 per geslacht.	38
Tabel 30. Verblijfplaats jongvolwassenen op 29 oktober 2021.	40
Tabel 31. Verblijfplaats personen met een (vermoeden van) psychische problematiek op 29 oktober 2021.	41
Tabel 32. Verblijfplaats van dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO op 29 oktober 2021.	62

Lijst figuren

Figuur 1. Eerstelijnszone BraVio	12
Figuur 2. Leeftijd van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021 (in %) (N=178).	28
Figuur 3. Duur van dak- of thuisloosheid van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021 (in %) (N=178).	36
Figuur 4. Campings in Vlaams-Brabant zonder en met permanente bewoners (situatie 05/2020) Bron: Provincie Vlaams-Brabant	54

Hoofdstuk 1 Inleiding

Cijfers over dak- en thuisloosheid tonen aan dat deze problematiek in bijna alle Europese landen toeneemt. Vergelijkbare gegevens die dak- en thuisloosheid in kaart brengen, ontbreken momenteel in België. Bruikbare cijfers over de omvang van deze problematiek en over de profielkenmerken van de doelgroep zijn echter nodig om een effectieve aanpak van dak- en thuisloosheid mogelijk te maken. Het aantal personen dat in de openbare ruimte verblijft, het aantal chronische dak- en thuisloze personen, personen die genoodzaakt zijn bij vrienden of familieleden te verblijven, het instellingsverleden van dak- en thuisloze jongvolwassenen zijn onder meer cruciale gegevens om een aangepast en effectief beleid uit te stippelen.

Dit onderzoek bouwt verder op de aanbevelingen van de MEHOBEL-studie (Demaerschalk e.a., 2018). In deze studie analyseerden onderzoekers van LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy, HIVA KU Leuven en ULiège de meet- en monitoringsstrategieën om dak- en thuisloosheid in kaart te brengen. Een specifieke aanbeveling uit deze studie betreft een nationale *point in time* telling. Deze methode werd voor een eerste keer in België gebruikt bij de dak- en thuislozentelling in Leuven (Demaerschalk et al, 2020). In oktober 2020 werd met deze tellingsmethode opnieuw aan de slag gegaan in de provincie Limburg en in de steden Gent, Luik en Aarlen, met steun van de Koning Boudewijnstichting. In oktober 2021 werden er tellingen georganiseerd in W13 (regio Zuid-West-Vlaanderen), de eerstelijnszone BraViO (regio Vilvoorde) en de steden Charleroi en Namur. LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy en UC Louvain hebben in samenwerking met de lokale besturen en talrijke diensten, instellingen, verenigingen en vrijwilligers, in deze regio's personen geteld die zich in een situatie van dak- of thuisloosheid bevinden. Via deze tellingen wensen de betrokken actoren een eerste impuls te geven aan het in kaart brengen van de dak- en thuislozenpopulatie in België.

Het leveren van inspanningen om dak- en thuisloosheid te bestrijden kan enkel effectief en efficiënt gebeuren wanneer er kennis is van de aantallen en profielen van dak- en thuisloze personen. Om die reden is er nood aan een regionale telling. Dit rapport bevat de resultaten van de telling in eerstelijnszone BraViO, die de stad Vilvoorde en de gemeenten Steenokkerzeel, Zemst, Kampenhout en Machelen omvat. Stad Vilvoorde nam de coördinatie van de telling op en heeft de ambitie om een strategie uit te werken in de strijd tegen dak- en thuisloosheid. De teldag vond plaats op 29 oktober 2021.

De strijd tegen dak- en thuisloosheid staat hoog op de agenda in de regio, samen met het streven naar een kwalitatieve hulp en dienstverlening voor deze doelgroep. Sinds 2013 organiseert stad Vilvoorde samen met CAW Halle Vilvoorde een winteropvang en sinds 2020 zetten ze extra in op tijdelijke woonoplossingen. Vilvoorde heeft de volgende jaren grotere ambities dan het bieden van curatieve oplossingen voor dakloosheid. De ambitie is om een kwalitatief en effectief beleid ter bestrijding én preventie van dak- en thuisloosheid uit te werken. In 2021 richtten Vilvoorde en CAW Halle Vilvoorde een Lokaal Daklozenoverleg (LDO) op.

1 Het meten van dak- en thuisloosheid

Dak- en thuisloosheid is een van de meest extreme vormen van sociale uitsluiting. Het is een complexe problematiek waar actie nodig is van zowel welzijns-, woon-, als gezondheidsactoren. Om concrete acties en verantwoordelijkheden te bepalen, werd een eerste stap gezet op 12 mei 2014 met het Samenwerkingsakkoord dak- en thuisloosheid. Deze overeenkomst omschrijft de verantwoordelijkheden van de federale staat, de gemeenschappen en gewesten in de strijd tegen dak- en thuisloosheid. In het Samenwerkingsakkoord erkennen de verschillende beleidsactoren de ETHOS-typologie als kaderdefinitie van dak- en thuisloosheid. ETHOS (European Typology of Homelessness and housing exclusion) maakt een onderscheid tussen vier vormen van uitsluiting op de huisvestingsmarkt: dakloosheid, thuisloosheid, onzekere huisvesting en ontoereikende huisvesting. Binnen die vier types worden vervolgens enkele deelcategorieën onderscheiden.

In Vlaanderen besteedt het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2020 (VAPA) bijzondere aandacht aan de strijd tegen dak- en thuisloosheid. Het gaat om een samenwerkingsverband tussen het Vlaamse departement Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en het Vlaamse Agentschap Wonen-Vlaanderen. Het plan focust op het reduceren van het aantal uithuiszettingen, het vermijden van dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen en het verkleinen van de groep chronisch dak- en thuisloze personen in Vlaanderen (Vlaamse Overheid, 2020a). Het actieplan ent zich op de vijf strategische doelstellingen van FEANTSA, de Europese koepel van organisaties die met dak- en thuisloze personen werken.

1. Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn/haar wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is aan zijn/haar situatie.
2. Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstromingsmogelijkheden naar wonen.
3. Niemand mag uit een instelling ontslagen worden (ziekenhuis, psychiatrie, gevangenis, jeugdinstituut, ...) zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn/haar woonsituatie.
4. Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden.
5. Niemand die jongvolwassen wordt of is, mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar zelfstandigheid.

In december 2020 werd een nieuw actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2020-2024 op de Vlaamse Regering gebracht. Dit actieplan vormt een bijlage bij het VAPA. Dit document benadrukt de nood voor het verzamelen van voldoende gegevens over dak- en thuisloosheid in Vlaanderen om acties op te meten. De Vlaamse Overheid geeft aan lokale tellingen van dak- en thuisloze personen te financieren om de problematiek in het hele Vlaamse Gewest in kaart te brengen (Vlaamse Overheid, 2020b).

Op juridisch vlak zijn er in België twee belangrijke juridische bronnen die de term dakloosheid definiëren.

1. In het Koninklijk Besluit van 21 september 2004 staat een definitie met als doel het toekennen van een installatiepremie door het OCMW aan bepaalde personen die niet meer dakloos zijn. Dakloosheid wordt gedefinieerd als:

Iedereen die geen woonst heeft, die niet in staat is met zijn eigen middelen een woonst te krijgen en daarom geen verblijfplaats heeft, of die tijdelijk in een onthaaltehuis verblijft totdat een woning tot zijn beschikking wordt gesteld.

Het betreft personen die in onthaaltehuizen, op straat of op verschillende openbare plaatsen verblijven die hiervoor niet bestemd zijn (bijvoorbeeld een station). Het gaat ook om personen die tijdelijk opgevangen worden door een particuliere persoon, met als doel hen te helpen tijdens de periode dat ze nog niet over een woonruimte beschikken.

2. In de rondzendbrief van 26 oktober 2006 betreffende de wet tot wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, tot aanmoediging van de inspanning die een OCMW levert voor de integratie van dakloze personen, wordt een dakloze persoon gedefinieerd als:

De persoon die niet over een eigen woongelegenheid beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft of die tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheid ter beschikking wordt gesteld. Zijn hier ook inbegrepen, de personen die voorlopig opgevangen worden door particulieren om hen tijdelijk en kortstondig uit de nood te helpen, in afwachting dat betrokkenen een eigen woongelegenheid ter beschikking hebben.

Momenteel is er echter relatief weinig cijfermateriaal beschikbaar over het aantal dak- en thuisloze personen in België. Nochtans zijn betrouwbare data cruciaal om een actieplan tegen dak- en thuisloosheid op te stellen. De nulmeting van Meys & Hermans (2014) dateert alweer van enkele jaren geleden en bracht voor Vlaanderen de gebruikers van nachtopvangcentra, residentiële opvangcentra, begeleid wonen en doorgangswoningen in beeld, alsook het aantal en de kenmerken van de personen en huishoudens bedreigd door uithuiszetting. In Brussel organiseert Bruss'Help (vroeger La Strada) sinds 2008 een tweejaarlijkse telling. In Wallonië deed IWEPS recent de oefening om de registratie van de zes Relais Sociaux op elkaar af te stemmen. In de MEHOBEL-studie werkten onderzoekers van KU Leuven, ULiège en La Strada uit Brussel samen om een gemeenschappelijke monitoringstrategie dak- en thuisloosheid in België uit te werken (Demaerschalk, e.a., 2018). LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy organiseerde in samenwerking met Stad Leuven de eerste dak- en thuislozentellingen in Vlaanderen in 2020.

Voor het meten van dak- en thuisloosheid stellen de onderzoekers voor om gebruik te maken van ETHOS Light. Dit is een gereduceerde versie van ETHOS, bestaande uit zes types van preciaire woonsituaties. Beide juridische definities (zie hierboven) omvatten deze zes ETHOS-categorieën. ETHOS Light is specifiek ontwikkeld voor het verzamelen van gegevens over dak- en thuisloosheid. De Light-versie focust op de vaak geciteerde types dak- en thuislozen (categorie 1-3) en heeft als meerwaarde de expliciete vermelding en toevoeging van categorie 4, 5 en 6. Categorie 4 zijn instellingsverlaters die langer in de instelling moeten verblijven omdat ze geen woonoplossing hebben of die de instelling zonder woonoplossing verlaten. Categorie 5 zijn diegenen die in niet-conventionele huisvesting verblijven. Categorie 6 zijn personen die tijdelijk bij familie en vrienden inwonen. In de internationale literatuur is er meer en meer aandacht voor deze groep van dak- en thuisloze personen die ook wel verborgen of *hidden* daklozen wordt genoemd. De onderzoekers voegen zelf nog een extra categorie toe, met name personen die uit huis dreigen te worden gezet. Deze categorie behoort wel tot de ruime ETHOS-definitie. In onderdeel 2.2.1 worden de verschillende ETHOS-categorieën verder toegelicht.

2 De eerste telling in eerstelijnszone BraViO

Eerstelijnszone BraViO omvat de stad Vilvoorde en de gemeenten Steenokkerzeel, Zemst, Kampenhout en Machelen. De eerstelijnszone ligt vlak naast Brussel (zie Figuur 1). Vilvoorde en Machelen maken deel uit van de Vlaamse rand. Stad Vilvoorde kreeg (voorlopig) nog geen erkenning als centrumstad. Eerstelijnszone BraViO is de eerste eerstelijnszone die een regionale wetenschappelijk onderbouwde dak- en thuislozentelling organiseert.

Figuur 1. Eerstelijnszone BraViO

Onderstaande tabel geeft enkele gegevens van de stad en gemeenten in de eerstelijnszone weer.

Tabel 1. Gegevens eerstelijnszone BraViO

	Aantal inwoners 1 jan 2021	Kansarmoede index Kind en Gezin 2020	Werkloosheidsgraad	Aantal actieve cliëntdossiers OCMW*
Vilvoorde	45 715	16.5%	8.1%	834
Steenokkerzeel	12 372	7.1%	4.3%	100
Zemst	23 314	2.7%	3.9%	150
Kampenhout	12 280	7.8%	4.1%	191
Machelen	15 895	10.5%	8.4%	313

Bron: Cijfers via <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/gemeente/> geraadpleegd op 20/01/2022; * bevraging OCMW op moment van de telling op 29 oktober 2021.

Om een lokaal actieplan op te stellen, moet de problematiek in kaart gebracht worden. De Koning Boudewijnstichting schakelde daarom LUCAS KU Leuven, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy in zodat er optimaal gebruik gemaakt kan worden van de kennis die verworven is in het MEHOBEL-project en de eerste dak- en thuislozentellingen in Leuven, Gent, Aarlen, Luik en de provincie Limburg.

Deze telling is gebaseerd op de Scandinavische nationale dak- en thuislozentellingen, waarop ook de eerdere Vlaamse tellingen steunen. Zo voert Denemarken al een tiental jaren een nationale telling uit waarbij de gemeenten en steden verantwoordelijk zijn om de gegevensverzameling op hun grondgebied te coördineren (zie Hoofdstuk 2). Een nationale onderzoeksinstituting is verantwoordelijk voor de telling

en voor de data-analyse. In deze methodiek werken gemeenten intensief samen met alle diensten die rechtstreeks of onrechtstreeks in contact komen met dak- en thuisloze personen. Bij de telling maken de diensten gebruik van een korte vragenlijst om een aantal profielkenmerken in kaart te brengen. Het succes van deze methode hangt af van de bereidheid van alle diensten om hieraan mee te werken.

Hiernaast voorzien we in een kwalitatief luik. Hierin beschrijven we enkele casussen om ook de verhalen achter de cijfers onder de aandacht te brengen. In dit luik beschrijven we ook de resultaten van de online feedbackmomenten met professionals die meetelden en met enkele stedelijke diensten om hun reflecties bij de cijfers te verzamelen.

Hoofdstuk 2 start met de beschrijving van de concrete tellingsmethode. In hoofdstuk 3 worden de kwantitatieve resultaten van de telling weergegeven. Hoofdstuk 4 geeft de kwalitatieve resultaten weer met casussen en reflecties van praktijkwerkers. Ten slotte beschrijft hoofdstuk 5 de conclusies.

Hoofdstuk 2 De tellingsmethode

Dit project heeft als centrale doelstelling om een dak- en thuislozentelling te organiseren in eerstelijnszone BraViO. Twee onderzoeksvragen staan centraal:

- 1) Wat is het aantal dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO en in welke ETHOS Light leefsituatie bevinden deze personen zich?
- 2) Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO?

De onderzoeksvragen worden beantwoord aan de hand van een telling, aangevuld met een kwalitatief luik. Hieronder omschrijven we de wetenschappelijke situering van de telling.

1 Wetenschappelijke situering van de telling

Het meten van dak- en thuisloosheid is een complexe opdracht. In de MEHOBEL-studie wordt een overzicht gegeven van meetmethoden die gehanteerd worden. Een eerste methode is het tellen van dak- en thuisloze personen. Op een bepaald moment (een dag, een week) wordt een telling georganiseerd in een geografisch afgebakende ruimte. Zulke tellingen kunnen het accent leggen op het exacte aantal (bijvoorbeeld straattellingen) of kunnen werken met een korte vragenlijst om een aantal profielkenmerken in kaart te brengen. De Brusselse telling sluit eerder aan bij de eerste versie. De Deense telling is een voorbeeld van de tweede variant.

Een tweede methode bestaat uit het registreren van de gebruikers van diensten voor dak- en thuislozen (nachtopvang, dagcentra, residentiële voorzieningen, ...). Het voordeel is dat er een continue verzameling van gegevens is. Het nadeel is dat deze methode enkel focust op de gebruikers van specifieke diensten voor daklozen. Een bijkomend nadeel is wat in de onderzoeksliteratuur de *service statistics paradox* genoemd wordt: hoe meer diensten er zijn in een bepaalde regio, hoe groter het aantal daklozen dat geteld wordt.

Een derde methode is meer gesofisticeerd van aard: door het koppelen van verschillende administratieve databanken en registratiesystemen kunnen trajecten van dakloze personen opgevolgd worden. Het kan dan gaan om de registratie door een OCMW in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Deze derde methode levert minder bruikbare gegevens op voor steden die op korte termijn een beleid willen voeren om dakloosheid terug te dringen. Bovendien worden in zulke systemen enkel diegenen meegenomen die over een referentieadres bij een OCMW beschikken of die een leefloon als dakloze persoon ontvangen.

De tellingsmethode die we in dit onderzoek hanteren, sluit aan bij de eerste methode en is gebaseerd op de Deense telling. De Deense methode vertrekt van een intensieve samenwerking met alle diensten die rechtstreeks of onrechtstreeks met dak- en thuisloze personen in contact komen. Op een bepaalde week vullen ze voor alle personen die zich in een precare woonsituatie bevinden een korte vragenlijst in. De voordelen van deze tellingsmethode zijn: (1) er worden profielkenmerken gemeten wat toelaat een meer gesofisticeerd beleid te voeren, (2) er is bijzondere aandacht voor verborgen dak- en thuisloze

personen (personen die tijdelijk bij familie en vrienden verblijven of personen in niet-conventionele woningen), (3) de telling is gebaseerd op een intensieve samenwerking tussen alle betrokken diensten in de provincie waardoor het draagvlak voor een gemeenschappelijke aanpak van de problematiek toeneemt, (4) niet enkel diensten specifiek voor dak- en thuislozen maar ook laagdrempelige nabijheidsdiensten, buurtwerkingen, reguliere eerstelijnsdiensten en instellingen zijn betrokken.

2 Kwantitatief luik: de tellingsmethode

In deze paragraaf beschrijven we de tellingsmethode. We bespreken achtereenvolgens waarom we tellen, wie we tellen, wanneer we tellen en hoe we tellen. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de instructies die de deelnemende organisaties ontvingen. In de *Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen*¹ wordt deze tellingsmethode uitvoerig omschreven.

2.1 Waarom tellen we?

Een telling laat toe om op een gegeven moment de totale populatie van personen in een preciaire woonsituatie in kaart te brengen. Hierbij wordt een brede definitie gehanteerd (zie hieronder). Door ook profielkenmerken te bevragen, krijgen we een zicht op kenmerken van deze groep en kan een gericht beleid gevoerd worden om dak- en thuisloosheid ten gronde aan te pakken.

2.2 Wie tellen we?

We hanteren twee voorwaarden om een persoon te includeren in de telling: (1) de preciaire woonsituatie, (2) de link met eerstelijnszone BraViO.

2.2.1 Preciaire woonsituatie

Een preciaire woonsituatie wordt gedefinieerd aan de hand van ETHOS Light. Dak- en thuisloosheid wordt hierbij onderverdeeld in zes categorieën. Dreigende uithuiszetting wordt door de onderzoekers toegevoegd als zevende categorie. Hieronder worden de ETHOS Light categorieën en de categorie dreigende uithuiszetting weergegeven. We vragen alle diensten om de personen die ze kennen te screenen aan de hand van deze categorieën. Personen die zich in een van de onderstaande ETHOS Light categorieën van preciaire woonsituaties bevinden, worden meegeteld.

1. **In openbare ruimte.** Personen die leven in de publieke ruimte (op straat).
2. **In noodopvang.** Personen die verblijven in laagdrempelige en kortdurende opvang: de winter- of nachtopvang.
3. **In opvang voor thuislozen en tijdelijk verblijf.** Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven (verblijf duurt maximum één jaar): crisisopvang, residentiële opvang, begeleid wonen zonder eigen huurcontract en doorgangswoningen van een OCMW.

---

¹ <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>.

4. **In instelling.** Hieronder vallen twee situaties:
  - Instellingsverlaters: personen die binnen de maand volgend op de teldag (tot en met 30 november 2021) de instelling (respectievelijk de gevangenis, het algemeen ziekenhuis, het psychiatrisch ziekenhuis, de bijzondere jeugdzorg, LOI) verlaten zonder stabiele woonoplossing.
  - Personen die langer verblijven in de instelling door gebrek aan een stabiele woonoplossing (en dus de instelling reeds hadden moeten verlaten/zouden moeten verlaten voor 30 november 2021).
5. **In niet-conventionele ruimte.** Personen die wonen in een woonwagen, hut, garage, kraakpand, ... We tellen ook twee soorten woningen mee tot niet-conventionele ruimte:
  - Een kamer zonder huurcontract of overeenkomst.
  - Een kamer zonder toegang tot basisvoorzieningen in het gebouw zoals een badkamer en keuken. Bijvoorbeeld een persoon woont in een kamer boven een winkel en heeft geen kook- of douchemogelijkheden.
6. **Bij familie en vrienden.** Personen die tijdelijk inwonen bij familie en vrienden door gebrek aan huisvesting.
7. **Dreigende uithuiszetting.** Hieronder vallen vier categorieën:
  - Personen voor wie een vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting is betekend en die de woning moeten verlaten binnen een maand (30 november 2021).
  - Personen die verplicht de woning moeten verlaten op basis van een beslissing onbewoonbaarheid binnen een maand (30 november 2021).
  - Personen die de woning verlaten op basis van een beslissing ongeschiktheid binnen een maand (30 november 2021).
  - Personen van wie de opzegtermijn is verlopen of verloopt binnen een maand (30 november 2021).

2.2.2 *Link met eerstelijnszone BraViO*

Naast het bevinden van de persoon in een van bovenstaande preciaire woonsituaties, moet er bovendien een link zijn met eerstelijnszone BraViO om de persoon mee te tellen. In volgende situaties wordt de persoon meegeteld:

- Persoon verblijft in eerstelijnszone BraViO
Bijvoorbeeld: een koppel verblijft in het studiowonen (CAW Halle Vilvoorde), een jonge man woont in bij zijn tante in Steenokkerzeel, een koppel woont in een kraakpand in Vilvoorde.
- Persoon verblijft buiten eerstelijnszone BraViO maar heeft zijn/haar (laatste) domicilieadres in eerstelijnszone BraViO
Bijvoorbeeld: een cliënt van OCMW Kampenhout verblijft in de vrouwenopvang in Diest, een bezoeker bij het buurtcentrum werd uit huis gezet uit zijn woning in Vilvoorde en woont nu tijdelijk in bij een vriend in Grimbergen.

Deze tweede voorwaarde kan impliceren dat we personen meetellen die niet actief begeleid worden door een OCMW binnen eerstelijnszone BraViO. Dit kan aangeduid worden in de vragenlijst. We

bevragen ook de gemeente waar de persoon gedurende de teldag verbleef, zodat we ook cijfers tot op gemeentelijk niveau kunnen geven. Er zijn geen voorwaarden verbonden aan de duur van het verblijf in eerstelijnszone BraViO, wanneer de persoon één nacht in de eerstelijnszone verblijft, wordt hij/zij meegeteld. Indien aan beide voorwaarden voldaan is (precaire woonsituatie en link met eerstelijnszone BraViO) wordt de vragenlijst ingevuld.

2.3 Wanneer tellen we?

We tellen op 29 oktober 2021. We brengen zo de verblijfsituatie in beeld van de dak- en thuisloze personen in de nacht van 28 op 29 oktober. Daarnaast bevragen we de verblijfplaats(en) op de twee weken die voorafgingen aan de telling. Het is voor de hulpverlener of medewerker van de dienst immers niet altijd mogelijk om de exacte verblijfplaats op de teldag te achterhalen maar men kan wel op de hoogte zijn van de verblijfplaats in de dagen die voorafgaan aan de telling. Aangezien de telling plaatsvond in een periode waarin de COVID19-maatregelen verstrengd werden (eind oktober 2021), was het voor de hulpverlener of medewerker van de dienst bovendien extra moeilijk om in contact te staan met de getelde persoon.

2.4 Hoe tellen we?

2.4.1 *Screening*

Elke organisatie dient de personen die ze kennen te screenen op basis van de precare woonsituatie en de link met eerstelijnszone BraViO. Voor de personen bij wie deze voorwaarden voldaan zijn, wordt een korte vragenlijst ingevuld.

2.4.2 *Vragenlijst*

Er wordt geteld aan de hand van een beknopte vragenlijst². Naast de verblijfsituatie wordt in de vragenlijst gepeild naar enkele bijkomende gegevens. De vragen zijn gebaseerd op de Europese MPHASIS-richtlijnen, een grote Europese studie die een aantal richtlijnen formuleert voor het meten van dak- en thuisloosheid (MPHASIS, 2009).

De vragenlijst is beschikbaar via een online weblink. Papieren versies zijn eveneens beschikbaar, maar dienen daarna online via de weblink te worden ingegeven. Indien mogelijk vult de hulpverlener de vragenlijst in samen met de getelde persoon³. Zo worden de personen geïnformeerd en zijn ze betrokken bij de telling. Het samen invullen zorgt er eveneens voor dat de resultaten correct en up-to-date zijn. Indien dit niet haalbaar of wenselijk is, vult de hulpverlener de vragenlijst zelf in. Bij een expliciete weigering van de persoon, wordt de vragenlijst niet ingevuld.

---

² De vragenlijst is terug te vinden in de *Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen* via <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>.

³ De vertrouwensrelatie met de persoon dient echter steeds te worden gerespecteerd en beschermd. Het is bijgevolg mogelijk dat het niet gewenst is om de vragenlijst (of delen ervan) samen met de persoon in te vullen.

2.4.3 Voorbereidend werk

Voorafgaand aan de teldag op 29 oktober kan reeds volgend voorbereidend werk gebeuren door de deelnemende diensten:

- Op voorhand nagaan welke gasten of cliënten gekend zijn die dak- of thuisloos zijn volgens ETHOS Light en een link hebben met eerstelijnszone BraViO.
- Indien mogelijk deze doelgroep aanspreken over de telling. Hiervoor werden affiches met informatie over de telling uitgedeeld aan de deelnemende diensten.
- De vragenlijst reeds op voorhand (gedeeltelijk) invullen.

2.4.4 Dubbeltellingen

Hoe meer organisaties meetellen, hoe groter de kans op dubbeltellingen (bijvoorbeeld een man slaapt in de winteropvang en is OCMW-cliënt). Om deze dubbeltellingen te identificeren, maken we gebruik van een anonieme cliëntidentificator. Deze bestaat uit de eerste letter van de voornaam, de eerste letter van de achternaam en de laatste letter van de volledige achternaam. In combinatie met de leeftijd, het geslacht en de unieke cliëntidentificator kunnen we in het databestand de dubbeltellingen verwijderen. Van zodra de dubbeltellingen verwijderd zijn, wordt deze informatie verwijderd uit de dataset.

2.5 Organisatie van de telling

Het succes van de telling is afhankelijk van het engagement van de lokale organisaties. Zij komen in contact met onze doelgroep en zijn verantwoordelijk om de vragenlijsten in te vullen. Om hen te informeren en te motiveren, wordt een Kick-off georganiseerd, gevolgd door twee infosessies om de diensten verder te informeren en te motiveren om mee te tellen.

De kick-off vond plaats op 6 september 2021, de infosessies op 21 september 2021. De diensten worden verdeeld volgens de doelgroepen waarmee ze (regelmatig) in contact komen: 1) OCMW, CAW en eerstelijnsdiensten, 2) instellingen en woonactoren. Tijdens deze sessies wordt de vragenlijst en de daarbij horende handleiding toegelicht.

Op 14 oktober 2021 vond een digitaal vragenuurtje plaats waar diensten laatste praktische vragen konden stellen aan de onderzoekers. Tijdens de weken voorafgaand aan de telling zijn de onderzoekers telefonisch en per e-mail beschikbaar voor verdere vragen. Na de teldag sturen de onderzoekers enkele herinneringen om de organisaties aan te moedigen om de vragenlijsten in te vullen.

2.6 Deelnemende organisaties

34 verschillende diensten namen deel aan de telling. 20 van deze organisaties hadden contact met één of meerdere dak- of thuisloze personen en vulden voor hen een vragenlijst in. Tabel 2 toont een overzicht van het aantal ingestuurde vragenlijsten door de verschillende diensten. De overige diensten deden de oefening maar lieten de onderzoekers weten op de dag van de telling niet in contact te zijn met dak- en thuisloze personen: SHM Providentia, moskee Annasr, dienst maatschappelijk werk Christelijke mutualiteit, dienst maatschappelijk werk Partena, dienst maatschappelijk werk Liberale Mutualiteit, Pin vzw, Zee na Es vzw, (w)arm kracht vzw, De Regenboog vzw, Yuneco, 1 gezin 1 plan, politiezone VIMA, 3W plus, crisismeldpunt -18/+18.

Tabel 2. Deelnemende diensten en aantal vragenlijsten.

Deelnemende diensten	Aantal vragenlijsten
OCMW Vilvoorde	39
Algemeen Ziekenhuis Jan Portaels	2
CAW Halle Vilvoorde	33
Gemeente Kampenhout	9
OCMW Kampenhout	34
OCMW Machelen	32
OCMW Zemst	8
OCMW Steenokkerzeel	9
Riso Vlaams Brabant	3
Wijkgezondheidscentrum De Vaart	3
Huis van het kind/Koala	1
Intervilvoordse Maatschappij voor huisvesting	3
MSOC Vilvoorde	4
Pleegzorg Vlaams Brabant en Brussel	2
Psychiatrische ziekenhuis Sint Alexius Grimbergen	3
Stadbestuur Vilvoorde dienst wonen en ondernemen	15
SVK Webra	1
Tonuso	1
VDAB	11
Vzw Uit het niets	1

Het merendeel van de vragenlijsten werd ingevuld door het Sociaal Huis van Vilvoorde, van Kampenhout en van Machelen. Ook het CAW Halle Vilvoorde en de dienst Wonen en Ondernemen van stad Vilvoorde stuurden verschillende vragenlijsten in. Opvallend bij deze telling is ook de grote bijdrage van de VDAB.

In het totaal werden 226 vragenlijsten ingediend. De onderzoekers verwijderden hiervan 48 vragenlijsten. Het gaat onder meer om dubbeltellingen op basis van de unieke cliëntidentificator, de leeftijd, het geslacht en de nationaliteit. 15 personen werden door twee organisaties geteld, 1 persoon werd door drie organisaties geteld. 31 vragenlijsten werden verwijderd omdat ze onvoldoende informatie bevatten om mee te nemen in de analyses.

De dienst- en hulpverleners vulden de vragenlijsten voornamelijk zelf in. 11 vragenlijsten werden samen met de dak- of thuisloze persoon ingevuld.

3 Kwalitatief luik: reflecties op de resultaten en casussen

Naast deze cijfers brengen we ook de verhalen achter de cijfers in beeld. Hiervoor organiseren we twee digitale feedbacksessies op 16 en 20 december 2021. Op de eerste feedbacksessie namen de stuurgroepleden deel en enkele lokale beleidsmakers. De tweede feedbacksessie vond plaats voor de deelnemende organisaties. De eerste resultaten van de telling worden gepresenteerd en de deelnemers worden gevraagd om feedback te geven en om de cijfers te interpreteren. Daarnaast krijgen de deelnemers na het feedbackmoment een uitnodiging om een beknopte online vragenlijst in te vullen waarin gevraagd wordt enkele casussen te beschrijven van dak- of thuisloze personen waarmee ze in

contact staan. De vragenlijst biedt ook de mogelijkheid om feedback te formuleren bij de resultaten en de opvallende en herkenbare resultaten te benoemen. 11 personen uit 7 verschillende organisaties vulden dit digitaal feedbackformulier in.

In deze telling verkennen de onderzoekers ook de specifieke situatie van campingbewoners en hun plaats in een dak- en thuislozentelling. In Kampenhout ligt een camping op het grondgebied, in Zemst een voormalige camping. Een onderzoeker bracht samen met een medewerker van OCMW Kampenhout een bezoek aan Kampeerverblijfpark Véronique in Kampenhout op 15 februari. Ze konden op dit bezoek met 4 bewoners spreken. Op 17 februari 2022 vond een digitaal overleg plaats met 2 medewerkers van OCMW Kampenhout, op 20 februari een overleg met een medewerker van OCMW Zemst. We namen eveneens contact op met twee experts die al verschillende jaren werkzaam zijn rond dit thema bij de provincie Vlaams-Brabant en bij SAAMO Vlaams-Brabant (vroeger: RISO Vlaams-Brabant). We contacteerden eveneens een expert van de Huurdersbond Vlaams-Brabant.

In deze telling in eerstelijnszone BraViO was ook extra aandacht voor het betrekken van vrijwilligersorganisaties bij een telling. Op de teldag ging een onderzoeker langs bij Moskee Annasr en sprak met een vrijwilliger over hun contacten met dak- en thuisloze personen.

Hoofdstuk 3 De kwantitatieve resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we de kwantitatieve resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in eerstelijnszone BraViO. We bespreken het aantal getelde dak- en thuisloze personen en enkele profielkenmerken van deze groep. Vervolgens bekijken we enkele specifieke groepen en cijfers meer in detail.

1 Het aantal dak- en thuisloze personen

In de nacht van 28 op 29 oktober 2021 werden 178 personen geteld die dak- of thuisloos zijn en een link hebben met eerstelijnszone BraViO. Er werden ook 51 minderjarige kinderen geteld die dezelfde preciaire verblijfplaats hebben als hun ouder(s). In totaal telden we dus 229 dak- of thuisloze volwassenen en kinderen. Tabel 3 geeft een overzicht van de verblijfplaats van de getelde volwassenen en minderjarige kinderen op 29 oktober 2021.

Tabel 3. Verblijfplaats dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO op 29 oktober 2021.

	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1 In openbare ruimte	10	5.6	0	0.0
2 In noodopvang	1	0.6	0	0.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	22	12.4	8	15.7
4 In instelling	7	3.9	0	0.0
5 In niet-conventionele ruimte	37	20.8	4	7.8
6 Bij familie/vrienden	79	44.4	21	41.2
Totaal ETHOS LIGHT	156	87.6	33	64.7
7 In woning met dreigende uithuiszetting	21	11.8	18	35.3
Onbekend	1	0.6	0	0.0
Totaal	178	100	51	100

De cijfers tonen dat de getelde volwassenen in eerstelijnszone BraViO het vaakst verblijven *bij familie of vrienden* en in een *niet-conventionele ruimte*. Deze categorieën betreffen *verborgen dak- en thuisloosheid*. Meer bepaald gaat het om 116 volwassenen. De meerderheid van de direct betrokken minderjarige kinderen verblijft bij *familie of vrienden* of in een *woning met dreigende uithuiszetting* (39 kinderen of 77%).

Categorieën 1 tot 6 zijn de dak- en thuisloosheidscategorieën volgens de definitie van *ETHOS Light*. In totaal telden we 156 volwassenen en 33 minderjarige kinderen die dak- of thuisloos zijn volgens deze definitie. De tabel leert ook dat het aantal zogenaamde *zichtbare* dak- en thuisloze personen, de personen die verblijven *in de openbare ruimte, de noodopvang* en in *tijdelijke opvang of verblijf* slechts 18.5% (33 personen) van het totale aantal getelde personen uitmaken. Voor 1 persoon was de verblijfplaats op 29 oktober 2021 onbekend.

In wat volgt wordt dieper ingegaan op de verdeling van de volwassenen binnen elke verblijfs categorie. De verblijfs situatie van de minderjarige kinderen bespreken we verder in dit hoofdstuk.

1.1 In openbare ruimte

We telden 10 personen (5.6%) die in de *openbare ruimte* verbleven. Dit zijn allemaal mannen.

1.2 In noodopvang

1 persoon verbleef in de *noodopvang*. Het gaat om een persoon met een domicilie-adres in de eerstelijnszone die in een nacht- of winteropvang verbleef buiten deze zone, bijvoorbeeld in Brussel. Op 29 oktober 2021 was de winteropvang in Vilvoorde nog niet open.

1.3 In opvang voor thuislozen en tijdelijk verblijf

Er verbleven 22 volwassenen (12.4%) *in opvang of tijdelijk verblijf*. Tabel 4 toont in welke specifieke opvangcentra deze personen verbleven.

Tabel 4. Aantal volwassenen in opvang en tijdelijk verblijf op 29 oktober 2021.

	Frequenties
Crisisopvang (crisisunit CAW Halle Vilvoorde)	1
Begeleid Wonen (studio wonen CAW Halle Vilvoorde)	4
Vluchthuis	0
Woonst korte duur lokaal bestuur (doorgangswoning)	9
Woonst korte duur niet lokaal bestuur	3
Hotel, jeugdherberg	1
Opvangcentrum buiten eigen regio	4
Ander	0
Totaal	22

In onderstaande tabel geven we het aantal woningen voor tijdelijk verblijf weer per gemeente. De tabel geeft eveneens de bezetting van deze woningen tijdens de teldag weer.

Tabel 5. Aantal woningen voor tijdelijk verblijf per gemeente.

	Aantal woningen voor tijdelijk verblijf	Aantal woningen bezet op teldag
Vilvoorde	8	6
Steenokkerzeel	2	2
Zemst	4	0
Kampenhout	7	3
Machelen	4	2
Totaal	25	13

Van de in totaal 25 woningen voor tijdelijk verblijf in de eerstelijnszone waren er op de teldag 13 bezet. De 8 doorgangswoningen in Vilvoorde zijn in beheer van CAW Halle-Vilvoorde. Vijf entiteiten

(waaronder 1 crisisunit) zijn ter beschikking gesteld door de stad. Drie entiteiten zijn eigendom van een particulier. Hiervan is 1 woning voorbehouden voor housing first en 2 woningen voor jongvolwassenen. Negen personen verbleven in een doorgangswoning van het OCMW. In 1 of enkele woningen werd dus meer dan één persoon geteld. Eén persoon verbleef in een hotel of jeugdherberg. Vier personen verbleven in opvang buiten de eigen regio, bijvoorbeeld in Brussel.

1.4 In instelling

Een groep van 7 personen (3.9%) verbleef in *een instelling* die ze 1) reeds hadden moeten verlaten maar er langer verblijven wegens een gebrek aan een woonoplossing of 2) die ze voor 30 november 2021 moesten verlaten zonder een stabiele woonoplossing. Tabel 5 toont de verdeling van deze groep over de verschillende soorten instellingen.

Tabel 6. Aantal volwassenen in een instelling op 29 oktober 2021.

	Frequenties
Gevangenis	0
Algemeen ziekenhuis	2
Psychiatrisch ziekenhuis	2
Jeugdhulp	0
Beschut Wonen	1
Opvangcentrum Fedasil	0
Lokaal Opvanginitiatief	1
Residentiële drughulp	0
Ander	1
Totaal	7

2 personen verbleven in een *psychiatrisch ziekenhuis*, 2 anderen in een *algemeen ziekenhuis*. Daarnaast verbleef er 1 persoon in *Beschut Wonen* en 1 in *het Lokaal Opvanginitiatief*. Eén persoon verbleef in een ‘andere’ instelling namelijk een woonzorgcentrum.

Tabel 6 geeft weer hoeveel personen de instelling binnen de maand moeten verlaten en geen woonoplossing hebben en hoeveel personen langer in deze instelling verblijven wegens gebrek aan een woonoplossing.

Tabel 7. Aantal volwassenen dat een instelling verlaat of er langer verblijft door gebrek aan een woonoplossing op 29 oktober 2021.

	Frequenties
Instelling verlaten binnen de maand zonder woonoplossing	1
Langer verblijf in instelling wegens gebrek aan woonoplossing	6
Totaal	7

1.5 In niet-conventionele ruimte

Eén op vijf van alle getelde volwassenen verbleef op de teldag in een *niet-conventionele ruimte* (37 personen of 20.8%). Meer dan de helft van deze groep verbleef in een *caravan, woonwagen of vakantiehuis* zonder domicilie (22 personen of 59.5%). 5 personen verbleven in een *kamer zonder huurcontract*, 4 in een *auto of bestelwagen*, 2 in een *kraakpand*, 2 in een *kamer zonder basisvoorzieningen* (geen keuken of sanitair), 1 in een *tent* en 1 in een *garage*.

Tabel 8. Aantal volwassenen in niet-conventionele ruimte op 29 oktober 2021.

	Frequenties
Auto, bestelwagen	4
Tent	1
Garage	1
Kraakpand	2
Caravan, woonwagen, vakantiehuis zonder domicilie	22
Kamer zonder huurcontract	5
Kamer zonder toegang tot basisvoorzieningen	2
Totaal	37

1.6 Bij familie en vrienden

De grootste groep van de getelde dak- en thuisloze personen verbleef *bij familie of vrienden* wegens gebrek aan een andere woonoplossing. Het gaat om 79 personen of 44.4% van alle getelde volwassenen.

1.7 Dreigende uithuiszetting

Er verbleven 21 personen in *een woning waar ze dreigen uit huis gezet te worden* (ten laatste op 30 november 2021) (11.8%). In tabel 8 staat de verdeling van deze groep volgens de reden van hun dreigende uithuiszetting.

Tabel 9. Aantal volwassenen dat dreigt uit huis gezet te worden op 29 oktober 2021.

	Frequenties
Vonnis betekend	2
Onbewoonbaarheidsverklaring	11
Ongeschiktheidsverklaring	0
Opzegtermijn reeds verlopen	3
Opzegtermijn verloopt binnen de maand	4
Ander	1
Totaal	21

Voor bijna de helft (11 personen) gaat het om een dreigende uithuiszetting wegens een *onbewoonbaarheidsverklaring*. 4 personen dreigen uit huis gezet te worden wegens een *opzegtermijn die verloopt* binnen de maand, 3 wegens een *opzegtermijn die reeds verlopen* is. 2 andere personen kregen een *betekend vonnis*. Een ongeschiktheidsverklaring houdt in dat de woning minstens een ernstig

gebrek heeft dat de levensomstandigheden van de bewoner(s) negatief beïnvloedt, maar geen direct gevaar vormt voor de veiligheid of gezondheid. Een ongeschikt- en onbewoonbaarheidsverklaring houdt in dat er minstens sprake is van een gebrek dat mensonwaardige levensomstandigheden veroorzaakt of dat een direct gevaar vormt voor de veiligheid of de gezondheid van de bewoner(s) (Vlaamse Overheid, 2020c).

1.8 Verblijfplaats 15-28 oktober 2021

Naast de verblijfplaats op 29 oktober 2021 wordt ook de *verblijfplaats tijdens de twee weken voor de teldag* in kaart gebracht: er wordt aangegeven waar de persoon verbleef in de periode 15 – 28 oktober 2021. Aangezien de verblijfplaats in deze periode kan variëren, kunnen meerdere opties aangeduid worden. Tabel 10 toont de verblijfsituatie van de getelde personen in de periode 15 – 28 oktober 2021.

Tabel 10. Verblijfplaats 15 – 28 oktober 2021.

	Aantal volwassenen	%
1 In openbare ruimte	14	7.9
2 In noodopvang	1	0.6
3 In opvang en tijdelijk verblijf	21	11.8
4 In instelling	7	3.9
5 In niet-conventionele ruimte	35	19.7
6 Bij familie/vrienden	83	46.6
7 In woning met dreigende uithuiszetting	21	11.8
Ander	3	1.7
Onbekend	2	1.1
Totaal	187	100

Er vallen weinig verschillen op te merken met de tabel met de verblijfplaats op 29 oktober 2021. Slechts voor 9 personen werden 2 verblijfplaatsen aangeduid. Bij 'ander' werd aangegeven dat twee personen in deze periode nog in hun woning verbleven, maar dat ze door een brand hun woning moesten verlaten.

In tabel 11 geven we een kruistabel weer met de verblijfplaats op de teldag en de verblijfplaats 2 weken voorafgaand aan de telling. De tabel toont dat er tijdens de 2 weken voorafgaand aan de telling 14 personen minstens 1 nacht buiten sliepen. Van deze 14 personen verbleven er 9 ook op de teldag in de openbare ruimte, drie personen brachten de nacht van de telling door in een niet-conventionele ruimte en 2 personen bij familie/vrienden. Op de teldag zelf verbleven er 10 personen in de openbare ruimte. Eén persoon daarvan verbleef in de twee weken voorafgaand aan de telling bij familie/vrienden.

In de periode van 15 – 28 oktober telden we 83 personen die minstens één nacht bij *familie of vrienden* verbleven. De meerderheid van deze groep verbleef ook op 29 oktober 2021 bij *familie of vrienden*, namelijk 79 personen.

Tabel 11. Kruistabel verblijfplaats 29 oktober 2021 en verblijfplaats 15-28 oktober 2021.

		Verblijfplaats 15-28 oktober 2021							
		Openbare ruimte	Noodopvang	Opvang of tijdelijk verblijf	Instelling	Niet-conventionele ruimte	Familie/vrienden	Dreigende uithuiszetting	Onbekend
Verblijfplaats 29 oktober 2021	In openbare ruimte	9	0	0	0	0	1	0	1
	In noodopvang	0	1	0	0	0	0	0	0
	In opvang of tijdelijk verblijf	0	0	20	0	0	1	0	0
	In instelling	0	0	0	7	0	1	0	0
	In niet-conventionele ruimte	3	0	0	0	35	1	1	0
	Bij familie/vrienden	2	0	1	0	0	76	0	1
	Dreigende uithuiszetting	0	0	0	0	0	2	20	0
	Onbekend	0	0	0	0	0	1	0	0
	Totaal 15-28 oktober 2021	14	1	21	7	35	83	21	2

1.9 Aantal dak- en thuisloze personen per stad/gemeente

Tabel 12 toont per stad/gemeente hoeveel getelde dak- en thuisloze personen er verbleven in de nacht van 29 oktober.

Tabel 12. Aantal volwassenen per gemeente/stad op 29 oktober 2021.

Gemeente/stad	Aantal volwassenen	%
Vilvoorde	70	39.3
Machelen	35	19.7
Kampenhout	30	16.9
Steenokkerzeel	6	3.4
Zemst	8	4.5
Andere stad/gemeente	22	12.4
Onbekend	7	3.9
Totaal	178	100

Vilvoorde telde het meeste dak- en thuisloze personen. Voor 22 personen werd aangeduid dat ze op de dag van de telling in een gemeente buiten de eerstelijnszone BraViO verbleven. Voor 7 personen was deze informatie onbekend.

In tabel 12 geven we een overzicht van het aantal dak- en thuisloze personen geteld per gemeente. Dit zijn de cijfers na de verwijderde dubbeltellingen. 3 personen werden geteld door Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Alexius te Grimbergen en 1 persoon door SVK Webra dat werkzaam is over de hele regio. Deze 4 personen kunnen we dus niet meetellen in tabel 12. In deze tabel geven we eveneens het percentage dak- en thuisloze personen weer per 1000 inwoners. In Vilvoorde, Machelen en Kampenhout zijn beide percentages opmerkelijk hoger dan in Zemst en Steenokkerzeel.

Tabel 13 geeft ook het percentage dak- en thuisloze personen weer per aantal actieve cliëntdossiers op elk OCMW. Hiervoor gebruiken we het aantal personen geteld door elk OCMW, zonder dat er dubbeltellingen werden verwijderd. Het aantal actieve cliëntdossiers werd bevraagd bij de OCMW op de teldag. Het percentage dak- en thuisloze personen is opmerkelijk hoger in Kampenhout, Machelen en Steenokkerzeel. In Kampenhout speelt de aanwezigheid van de camping een grote rol.

Tabel 13. Percentage dak- en thuisloze personen per 1000 inwoners en per aantal actieve cliëntdossiers op OCMW per gemeente op 29 oktober 2021.

Gemeente/stad	Aantal dak- en thuisloze personen geteld in gemeente	Aantal dak- en thuisloze personen geteld door OCMW	Aantal inwoners**	% dak- en thuisloze personen per 1000 inwoners	Aantal actieve cliëntdossiers op OCMW**	% dak- en thuisloze personen per aantal actieve cliëntdossiers op OCMW
Vilvoorde	93	39	45 715	2.0	834	4.7
Steenokkerzeel	9	9	12 372	0.7	100	9.0
Zemst	7	8	23 314	0.3	150	5.3
Kampenhout	32	34	12 280	2.6	191	17.8
Machelen	33	32	15 895	2.1	313	10.2

Bron: * Cijfers via <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/gemeente/> geraadpleegd op 20/01/2022; ** bevraging OCMW op moment van de telling op 29 oktober 2021.

In tabel 14 geven we de ETHOS Light verdeling per gemeente weer. Dit doen we op basis van de organisatie die de vragenlijst invulde. Organisaties die in meerdere gemeenten werkzaam (vb. SVK Webra en Intervilvoordse Huisvestingsmaatschappij) of buiten het grondgebied van de telling (vb. Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Alexius te Grimbergen) zijn staan afzonderlijk vermeld. Enkel Vilvoorde en Machelen telden personen die op straat slapen. 12 personen verbleven in opvang of tijdelijk verblijf in Vilvoorde, 3 in Steenokkerzeel, 4 in Kampenhout en 3 in Machelen. Op de teldag verbleef in Zemst niemand in een van de doorgangswoningen. Het merendeel van de personen in een niet-conventionele ruimte verbleef in Kampenhout op de camping. Ook in Vilvoorde verbleven 12 personen in een niet-conventionele ruimte. Zowel in Vilvoorde als in Machelen verbleef een groot aantal personen bij familie of vrienden.

Tabel 14. Verblijfplaats per gemeente op 29 oktober 2021.

		Vilvoorde	Steenokkerzeel	Zemst	Kampenhout	Machelen	Andere/onbekend
Verblijfplaats 29 oktober 2021	In openbare ruimte	6	0	0	0	4	0
	In noodopvang	1	0	0	0	0	0
	In opvang of tijdelijk verblijf	12	3	0	4	3	0
	In instelling	1	0	0	1	0	5
	In niet-conventionele ruimte	12	0	1	23	1	0
	Bij familie/vrienden	42	6	4	4	21	2
	Dreigende uithuiszetting	15	0	2	0	2	2
	Onbekend	1	0	0	0	0	0
	Totaal	93	9	7	32	33	9

2 De profielkenmerken

2.1 Geslacht en leeftijd

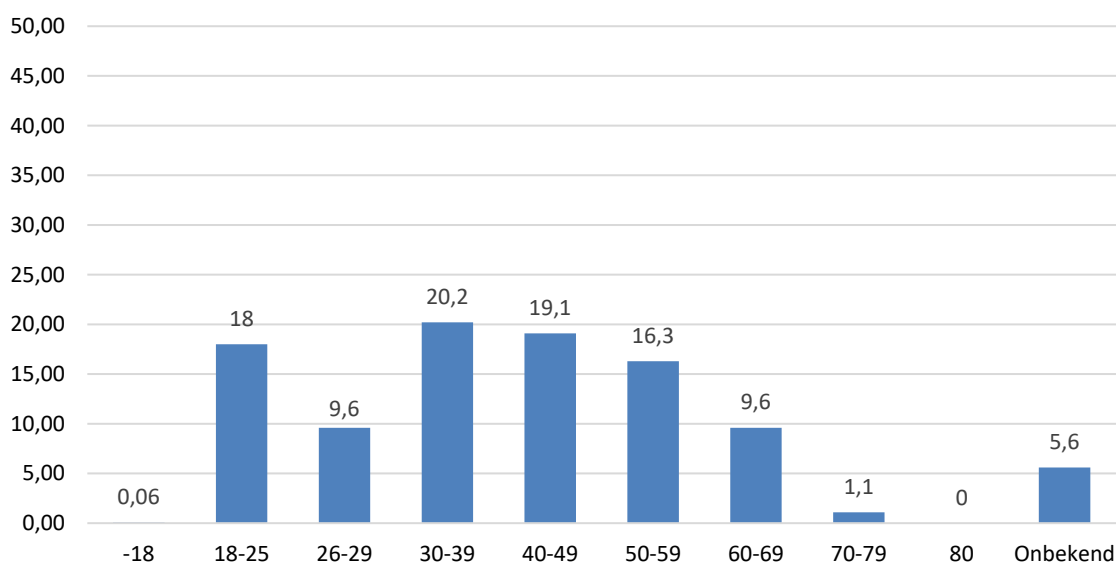
De meerderheid van de getelde personen zijn *mannen* (111 personen, 62.4%). Iets meer dan één op drie van de getelde personen is *vrouw* (67 personen, 37.6), bij niemand werd 'X' aangeduid.

Tabel 15. Geslacht van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal	Percentage
Man	111	62.4
Vrouw	67	37.6
X	0	0.0
Totaal	178	100

De verdeling van de leeftijdscategorieën toont een aanzienlijke groep *jongvolwassenen*: bijna één op vijf van alle getelde personen is 18–25 jaar (18.0%). Iets minder dan de helft is jonger dan 40 jaar (86 personen, 48.3%). Ongeveer 10% is ouder dan 60 jaar (19 personen), niemand is ouder dan 80 jaar.

Figuur 2. Leeftijd van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021 (in %) (N=178).

2.2 Nationaliteit en geboorteland

Ongeveer 6 op 10 van de getelde dak- en thuisloze personen hebben de *Belgische nationaliteit* (61.8%). Ongeveer een derde heeft een *andere nationaliteit* dan de Belgische (32.6%). De meest voorkomende andere nationaliteiten zijn Marokkaans (15 personen, 8.4%), Roemeens (7 personen, 3.9%) en Congolees (4 personen, 2.2%). Bij 10 personen is de nationaliteit onbekend.

Tabel 16. Nationaliteit van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal volwassenen	%
Belg	110	61.8
Niet-Belg	58	32.6
Onbekend	10	5.6
Totaal	178	100

Iets minder dan de helft van de getelde personen is in België geboren (47.2%). De meest voorkomende andere geboortelanden zijn Marokko (23 personen, 12.9%), Roemenië (7 personen, 3.9%) en Congo (6 personen, 3.4%). Bij 19 personen is het geboorteland niet gekend door de praktijkwerker.

Wanneer de getelde dak- of thuisloze personen een andere nationaliteit hebben dan de Belgische, hebben ze het vaakst een *onwettig verblijf* (20 personen, 34.5%). Een groep van 13 personen heeft een *tijdelijk verblijfsrecht* (22.4%), 12 personen hebben een *permanent verblijfsrecht* (20.7%). 4 personen zijn 'in procedure' (6.9%) en bij 9 personen is het verblijfsstatuut *niet gekend* (15.5%).

Een tijdelijk verblijfsrecht is een verblijfsrecht dat beperkt is in de tijd en/of voorwaardelijk is: het kan stopgezet worden als niet aan de voorwaarden is voldaan. Met 'in procedure' worden personen bedoeld die zich in een fase, gaande van het verzoek voor een verblijfsrecht tot de uiteindelijke beslissing, bevinden. Tijdens deze hangende procedure hebben deze personen geen wettig verblijf (Agentschap Integratie en Inburgering, 2020). Voor de personen met een andere nationaliteit dan de Belgische wordt ook naar de verblijfsdocumenten gevraagd. Hierbij kunnen meerdere antwoorden worden aangeduid. Tabel 16 toont de resultaten. Bij ongeveer één op drie is deze informatie onbekend.

Tabel 17. Verblijfsstatuut van de niet-Belgen op 29 oktober 2021.

	Aantal volwassenen	%
Permanent verblijfsrecht	12	20.7
Tijdelijk verblijfsrecht	13	22.4
In procedure	4	6.9
Onwettig verblijf	20	34.5
Onbekend	9	15.5
Totaal	58	100

Tabel 18. Verblijfsdocumenten van de niet-Belgen op 29 oktober 2021.

	Aantal volwassenen	%
A - Bewijs van inschrijving in het Vreemdelingenregister voor derdelanders - beperkte duur	6	10.7
B - Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister voor derdelanders - onbeperkte duur	3	5.4
C - Verblijfskaart voor gevestigde vreemdeling of voor Zwitser met (duurzaam) verblijf	1	1.8
D - Verblijfsvergunning voor langdurig ingezetene	0	0.0
E - Verklaring van inschrijving voor Unieburgers met verblijf van meer dan drie maanden	3	5.4
E+ - Verblijfskaart voor Unieburgers met duurzaam verblijf	5	8.9
F - Verblijfskaart voor derdelands familielid van Unieburger of Belg - procedure gezinshereniging	5	8.9
F+ - Duurzaam verblijfskaart voor derdelands familielid van Unieburger of Belg	2	3.6
H - Europese blauwe kaart voor hoogopgeleide werknemer	0	0.0
Attest van immatriculatie (oranje kaart)	2	3.6
Bijlage 3 – Aankomstverklaring voor derdelanders in kort verblijf	0	0.0
Bijlage 13 – Bevel om het grondgebied te verlaten	2	3.6
Bijlage 15 – Attest dat voorlopig het verblijf dekt	0	0.0
Bijlage 26 – Registratie asielaanvraag	1	1.8
Bewijs van aanmelding – Verzoek om internationale bescherming	0	0.0
Ontvangstbewijs artikel 9 bis – Humanitaire regularisatie, een machtiging tot verblijf voor meer dan 3 maanden ⁴	1	1.8
Ander	8	14.3
Onbekend	18	32.1

⁴ Bijlage 13 en artikel 9 bis zijn in se geen verblijfsdocumenten (aangezien er geen verblijfsrecht aan gekoppeld is), maar zijn toch in deze tabel opgenomen voor de volledigheid.

2.3 Samenstelling huishouden

Het *huishouden* bestaat uit de personen met wie de dak- of thuisloze persoon een verblijfplaats deelt. Het gaat om de personen met wie de persoon samenwoont en samenleeft en enkel om private huishoudens (bv. geen studentenhuizen). Wanneer een persoon tijdelijk *bij familie of vrienden* inwoont, behoren deze personen niet tot het huishouden, aangezien het voor deze personen om een tijdelijke verblijfplaats gaat. Het gaat ook telkens om de feitelijke situatie: ongehuwde partners worden aangeduid als partners.

We onderscheiden in onderstaande tabel twee groepen: 1) de direct betrokken kinderen die zich in dezelfde woonsituatie bevinden als hun ouder(s) en 2) de indirect betrokken kinderen die zich niet in dezelfde woonsituatie bevinden als hun ouder(s). Het gaat telkens om de kinderen van de persoon en/of de kinderen van de partner van de persoon. Wanneer de persoon geen contact meer heeft met zijn/haar kinderen, werd bij beide groepen 'geen' kinderen aangeduid.

Tabel 19. Samenstelling huishouden van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal	%
Alleenstaand zonder kinderen	111	62.4
Alleenstaand met direct betrokken kind(eren)	18	10.1
Met partner zonder kinderen	17	9.6
Met partner met kind(eren)	9	5.1
Met ouder(s) zonder kinderen	5	2.8
Met ouder(s) met kind(eren)	1	0.6
Ander familieverband zonder kinderen	6	3.4
Ander familieverband met kind(eren)	2	1.1
Onbekend	9	5.1
Totaal	178	100

Bij 111 getelde dak- of thuisloze personen gaat het om *alleenstaanden zonder kinderen* (62.4%). 18 personen zijn *alleenstaand met direct betrokken kinderen* (10.1%), 16 personen zijn *alleenstaand met indirect betrokken kinderen* (9.0%). Ongeveer één op tien leeft samen *met een partner zonder kinderen* (17 personen). Slechts 5% (9 personen) heeft *een partner en kinderen*. Verder in dit hoofdstuk bespreken we de getelde personen met direct betrokken kind(eren) meer in detail.

De verdelingen van de samenstelling van het huishouden wijzigt in bepaalde verblijfplaatscategorieën. In elke verblijfssituatie is het aandeel van alleenstaanden zonder kinderen het grootst. In de openbare ruimte vinden we enkel alleenstaanden zonder kinderen (100%). Verder verblijven er in opvang voor thuislozen en tijdelijk verblijf verhoudingsgewijs meer alleenstaanden met direct betrokken kinderen (8 personen, 36.4%).

2.4 Gezondheid

Tabel 19 toont de verdeling van de *gezondheidstoestand* van de getelde dak- en thuisloze personen. Er konden meerdere gezondheidsproblemen aangeduid worden. Aangezien de meeste vragenlijsten door

een praktijkwerker of hulpverlener werden ingevuld zonder de aanwezigheid van de dak- of thuisloze persoon, gaat het steeds om een inschatting van deze gezondheidsproblemen.

Ongeveer een vijfde van de getelde dak- en thuisloze personen heeft geen gezondheidsproblemen (37 personen, 20.8%). Bij 45 personen is er sprake van *psychische of psychiatrische problemen* (25.3%). Een groep van 31 personen kampt met *verslavingsproblemen* (17.4%). Verder hebben 39 personen chronische lichamelijke problemen (21.9%), 14 personen een *verstandelijke beperking* (7.9%) en 6 personen een *fysieke beperking* (3.4%). Bij 49 personen is hun gezondheidssituatie onbekend (27.5%). Bij 'andere gezondheidsproblemen' werd één persoon vermeld met een zwangerschap en een andere persoon met beperkingen wegens de leeftijd.

Tabel 20. Gezondheidsproblemen van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal	%
Geen gezondheidsproblemen	37	20.8
Lichamelijke problemen (chronisch)	39	21.9
Fysieke beperking	6	3.4
Verstandelijke beperking	14	7.9
Psychische/psychiatrische problemen	45	25.3
Verslavingsproblemen	31	17.4
Andere gezondheidsproblemen	2	1.1
Onbekend	49	27.5

Een groep van 22 personen kampt zowel met een psychische/psychiatrische problematiek als met een verslavingsproblematiek. Bij 6 personen is er sprake van zowel psychische/psychiatrische problemen als van een verstandelijke beperking. 5 personen hebben zowel een verstandelijke beperking als een verslavingsproblematiek.

2.5 Verleden in een instelling

Het verblijf in de *jeugdhulp*, in een *psychiatrische instelling* en in de *gevangenis* werd bevraagd.

Een groep van 13 getelde personen kende een verblijf in de *jeugdhulp* (7.3%). 25 getelde personen verbleven ooit in een *psychiatrisch ziekenhuis of centrum* (14.0%). 17 personen verbleven ooit in een *gevangenis* (9.6%). Een groot aantal praktijkwerkers gaf aan dit verleden in een instelling niet te kennen (ongeveer 40% antwoordde onbekend).

Tabel 21. Verleden verblijf in een instelling van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Ja	%	Nee	%	Onbekend	%
Jeugdhulp	13	7.3	91	51.1	73	41.0
Psychiatrische instelling	25	14.0	82	46.1	71	39.9
Gevangenis	17	9.6	93	52.2	68	38.2
Totaal		100		100		100

2.6 Inkomensbronnen

Tabel 21 toont de *inkomensbronnen* van de getelde dak- en thuisloze personen. Er konden meerdere inkomensbronnen worden aangeduid.

De meest voorkomende inkomensbron is een (*equivalent*) *leefloon* (47 personen, 26.4%). De andere meest voorkomende inkomensbronnen zijn *vast of tijdelijk werk* (33 personen, 18.5%) en een *werkloosheidsuitkering* (14 personen, 7.9%). Een groep van 27 personen heeft echter *geen inkomen* (15.2%). Voor 5 personen werd '*ander*' aangeduid. Dit gaat enerzijds om personen met (ook) andere inkomensbronnen, zoals materiële of financiële steun (2 personen). Anderzijds worden enkele specifieke situaties beschreven: een persoon die student is, iemand in afwachting van een nieuw arbeidscontract en iemand met een werkloosheidsuitkering die volledig wordt ingehouden.

Tabel 22. *Inkomen van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.*

	Aantal	%
Vast of tijdelijk werk	33	18.5
Werkloosheidsuitkering	14	7.9
Ziekte- of invaliditeitsuitkering	10	5.6
(Equivalent) leefloon	47	26.4
Uitkering handicap (IVT-ITT)	7	3.9
Pensioen	8	4.5
Informeel inkomen	7	3.9
Geen inkomen	27	15.2
Ander	5	2.8
Onbekend	26	14.6

2.7 Begeleiding door en referentieadres bij OCMW

Tabel 22 en 23 tonen of de getelde dak- of thuisloze personen *hulp en/of actieve begeleiding krijgen van een OCMW* en of ze al dan niet *een referentieadres* hebben bij een OCMW.

Ongeveer twee derde van de getelde dak- of thuisloze personen wordt *actief begeleid* door een OCMW. Voor de meesten gaat het om hulp of begeleiding van het OCMW in de gemeente waar ze de voorbije nacht verbleven (91 personen, 51.1%). Voor 22 personen gaat het om hulp of begeleiding van een OCMW in een andere gemeente, waarbij 4 personen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW buiten eerstelijnszone BraViO. 45 getelde personen ontvangen echter *geen hulp of begeleiding* (25.3%). Voor 20 personen is deze informatie *niet gekend* (11.2%).

Tabel 23. Hulp en/of actieve begeleiding van OCMW voor de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal	%
Ja, van/door het OCMW van de gemeente waar de persoon de voorbijaande nacht verbleef	91	51.1
Ja, van/door een OCMW van een andere gemeente	22	12.4
Neen	45	25.3
Onbekend	20	11.2
Totaal	178	100

De meerderheid van de getelde personen heeft *geen referentieadres*⁵ bij een OCMW (115 personen, 64.6%). 45 personen hebben wel *een referentieadres* bij een OCMW (25.3%), waarvan 35 personen in de stad of gemeente van het OCMW waar ze de vorige nacht verbleven (19.7 %). Bijna alle personen die een referentieadres hebben bij een OCMW van een andere gemeente, hebben een referentieadres in een gemeente van eerstelijnszone BraViO. Slechts één persoon heeft een referentieadres in een gemeente buiten de eerstelijnszone. Voor 18 personen is deze informatie over het referentieadres *niet gekend* (10,1%).

Tabel 24. Referentieadres bij OCMW voor de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Frequenties	%
Ja, bij het OCMW van de gemeente waar de persoon de voorbijaande nacht verbleef	35	19.7
Ja, bij een OCMW van een andere gemeente	10	5.6
Neen	115	64.6
Onbekend	18	10.1
Totaal	178	100,0

3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

3.1 Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid

Er zijn verschillende *aanleidingen* mogelijk voor het verlies van woonzekerheid. We geven een overzicht in tabel 24. Er konden meerdere aanleidingen tegelijkertijd aangeduid worden.

⁵ Om als dakloze persoon een referentieadres te vragen aan een OCMW moet voldaan zijn aan de volgende voorwaarden: 1) dakloos zijn, 2) niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, 3) onvoldoende bestaansmiddelen hebben om zelf voor een woning te zorgen, 4) beroep doen op een OCMW voor dienstverlening. Personen met een onwettig verblijf komen niet in aanmerking. Meer informatie via <https://www.vlaanderen.be/referentieadres>.

Tabel 25. Aanleiding verlies woonzekerheid van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal	%
Relatieproblemen	27	15.2
Actie van de huisbaas: uithuiszetting	26	14.6
Psychische problematiek	16	9.0
Conflict met familie of vrienden	25	14.0
Verslaving	15	8.4
Financiële redenen	22	12.4
Ontslag uit een instelling	12	6.7
Ongeschikte/ onbewoonbare woning	21	11.8
Actie van de huisbaas: verkoop, renovatie	12	6.7
Geweld	5	2.8
Einde van de huurovereenkomst	9	5.1
Werkloosheid	6	3.4
Immigratie	25	14.0
Overmacht	2	1.1
Overlijden	2	1.1
Ander	14	7.9
Onbekend	22	12.4

De meest voorkomende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid zijn *relatieproblemen* (15.2%), *uithuiszetting door huisbaas* (14.6%), *conflict met familie of vrienden* (14.0%), *immigratie* (14.0%), *financiële redenen* (12,4%) en *een ongeschikt/onbewoonbare woning* (11.8%) Voor 22 personen was de aanleiding *niet gekend* (12.4%). Voor ongeveer 8% (14 personen) werd (ook) een 'andere' aanleiding aangegeven: onvergunde opdeling (6 personen), studentenvisa verlopen (1 persoon), opzeg wegens eigen bewoning (1 persoon), verplicht vertrek uit garage van sociale woning (1 persoon) en bank verkoopt de woning (1 persoon).

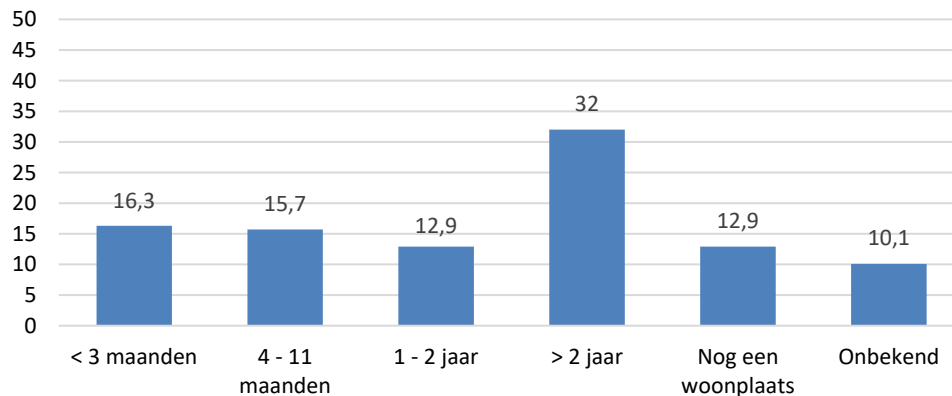
3.2 Duur van dak- en thuisloosheid

Vervolgens brengen we ook de *duur* van de dak- en thuisloosheid in kaart. Uit de telling blijkt dat de grootste groep van personen (57 personen, 32.0%) al *meer dan 2 jaar* dak- of thuisloos is. 29 personen zijn *minder dan drie maanden* dak- of thuisloos (16.3%) en 28 personen *4 tot 11 maanden* (15.7%). 23 getelde personen zijn *1 tot 2 jaar* dak- of thuisloos (12.9%). 12.9% heeft momenteel *nog een woonplaats* (23 personen), maar dreigt uit huis gezet te worden. Voor 18 personen is de duur van hun dak- of thuisloze situatie *onbekend* (10,1%).

Tabel 26. Duur van dak- en thuisloosheid van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021.

	Aantal	%
Minder dan drie maanden	29	16.3
Vier tot elf maanden	28	15.7
Een tot twee jaar	23	12.9
Meer dan twee jaar	57	32.0
Er is nog een woonplaats	23	12.9
Onbekend	18	10.1
Totaal	178	100

Figuur 3. Duur van dak- of thuisloosheid van de dak- en thuisloze personen op 29 oktober 2021 (in %) (N=178).

4 Enkele groepen uitgelicht

In het vervolg van dit hoofdstuk bespreken we enkele specifieke groepen. We starten met de direct betrokken kinderen en vervolgen met een vergelijking tussen mannen en vrouwen en een toelichting van de jongvolwassenen. We geven eveneens een beschrijving van personen die bij familie of vrienden verblijven. Omwille van de lage aantallen in de groepen geven we telkens een beperkte profielbeschrijving weer.

4.1 Betrokken minderjarige kinderen

Zoals eerder aangegeven bekeken we per volwassen persoon ook het aantal minderjarige kinderen. Dat kunnen direct betrokken kinderen (kinderen die hun woonsituatie delen met hun ouder) of indirect betrokken kinderen (kinderen die ergens anders verblijven dan hun ouder) zijn. In totaal gaat het om 97 minderjarige kinderen, waarvan 51 *direct betrokken* kinderen en 46 *indirect betrokken* kinderen. Er zijn 29 dak- of thuisloze personen geteld met minstens één direct betrokken kind en 22 personen met minstens één indirect betrokken kind.

Binnen de groep van 29 personen met direct betrokken kinderen zijn er 3 koppels. Tabel 26 geeft voor elke volwassen persoon (dus ook voor elke partner binnen een koppel) de direct betrokken kinderen

weer. In de andere cijfers en tabellen in dit hoofdstuk zijn de kinderen van een koppel slechts één keer geteld.

Tabel 27. Aantal dak- en thuisloze personen met minderjarige kinderen op 29 oktober 2021.

	Aantal personen met direct betrokken kinderen		Aantal personen met indirect betrokken kinderen	
	Aantal	%	Aantal	%
0	133	74.7	101	56.7
1 kind	15	8.4	8	4.5
2 kinderen	6	3.4	7	3.9
3 kinderen	2	1.1	4	2.2
4 kinderen	6	3.4	3	1.7
Onbekend	16	9.0	55	30.9
Totaal	178	100	178	100

De meerderheid van de getelde personen (133 personen, 74.7%) heeft *geen direct betrokken kinderen*. Bij 29 personen is er minstens *één minderjarig kind direct betrokken* in de preciaire woonsituatie (16.3%). Bij 14 personen gaat het om minstens *twee direct betrokken kinderen* (7.9%). Voor 16 personen is deze informatie *onbekend* of ontbreekt deze (9%).

Ongeveer 2 op 3 getelde personen (101 personen, 56.7%) heeft *geen indirect betrokken kinderen*, ongeveer een op acht heeft minstens *een indirect betrokken kind* (22 personen, 12.4%). Deze informatie is *niet gekend* voor 28 personen en ontbreekt bij 27 personen.

4.1.1 Verblijfplaats van de direct betrokken minderjarige kinderen

Bij 29 getelde dak- en thuisloze personen zijn er in totaal 51 minderjarige kinderen direct betrokken bij de woonsituatie. Tabel 27 toont de verblijfsituatie van deze kinderen op de teldag.

Tabel 28. Verblijfplaats direct betrokken minderjarige kinderen op 29 oktober 2021.

	Aantal direct betrokken kinderen	
	Aantal	%
In openbare ruimte	0	0
In noodopvang	0	0
In opvang of tijdelijk verblijf	8	15.7
In instelling	0	0
In niet-conventionele ruimte	4	7.8
Bij familie/vrienden	21	41.2
Dreigende uithuiszetting	18	35.3
Onbekend	0	0.0
Totaal	51	100

Tijdens de teldag verbleven er geen kinderen met hun ouder(s) in *de openbare ruimte*, in *noodopvang* of in een *instelling*. De grootste groep kinderen verbleef samen met hun ouder(s) *bij familie of vrienden* (21 kinderen of 41.2%). Achttien kinderen verblijven samen met hun ouder(s) in een *woning met dreigende uithuiszetting* (35.3%). Hierbij zijn er drie gezinnen met vier kinderen. Acht kinderen verblijven met hun ouder(s) *in opvang of tijdelijk verblijf*.

4.1.2 Enkele profielkenmerken

Van de 29 getelde volwassenen met direct betrokken kinderen hebben er 14 (48.3%) een andere nationaliteit dan de Belgische. We tellen 10 verschillende nationaliteiten en geboortelanden. Van deze ouders met een andere nationaliteit dan de Belgische hebben er 6 een permanent verblijfsrecht, 2 ouders hebben een tijdelijk verblijfsrecht, 1 ouder heeft een onwettig verblijf en 1 ouder heeft een hangende procedure.

10 ouders met direct betrokken kinderen hebben een leefloon, 4 ouders hebben vast/tijdelijk werk en 4 ouders ontvangen een werkloosheidsuitkering. Vier personen met direct betrokken kinderen hebben geen inkomen.

Bij 11 ouders met direct betrokken kinderen zijn er geen gezondheidsproblemen. Ten slotte bevinden 9 ouders zich sinds minder dan 3 maanden in een situatie van dak-of thuisloosheid, bij 9 ouders is er nog een stabiele woonplaats (zij dreigen uit huis gezet te worden). 5 ouders hebben al 2 jaar of langer geen stabiele woonplaats meer.

4.1.3 Enkele profielkenmerken van ouders met indirect betrokken kinderen

De meerderheid van de dak- of thuisloze personen met indirect betrokken minderjarige kinderen heeft de Belgische nationaliteit (17 personen, 77.3%) en werden in België geboren (15 personen, 68.2%). We noteren vier andere geboortelanden dan België. Voor 2 personen is het geboorteland onbekend. Voor de meeste personen (18 personen, 81.8%) ontbreekt het verblijfsstatuut.

4.2 Dak- en thuisloze vrouwen

We telden 67 dak- of thuisloze volwassen vrouwen in eerstelijnszone BraViO, een groep van ongeveer 38% van alle getelde volwassen personen. In wat volgt vergelijken we telkens de getelde vrouwen met de getelde mannen.

4.2.1 Verblijfplaats

Deze dak- of thuisloze vrouwen verblijven vaker dan mannen bij familie en vrienden (50.7% vrouwen tegenover 40.5% mannen). Er verbleven geen vrouwen op straat of in de noodopvang. Tabel 28 geeft een overzicht van de verblijfplaatsen voor beide geslachten.

Tabel 29. Verblijfplaats op 29 oktober 2021 per geslacht.

	Vrouwen		Mannen	
	Aantal	%	Aantal	%
1 In openbare ruimte	0	0	10	9.0
2 In noodopvang	0	0	1	0.9
3 In opvang en tijdelijk verblijf	9	13.4	13	11.7
4 In instelling	2	3.0	5	4.5
5 In niet-conventionele ruimte	13	19.4	24	21.6
6 Bij familie/vrienden	34	50.7	45	40.5
Totaal ETHOS LIGHT	58	86.6	98	88.3
7 In woning met dreigende uithuiszetting	9	13.4	12	10.8

Onbekend	0	0	1	0.9
Totaal	67	100	111	100

4.2.2 Profielkenmerken

Over het algemeen stellen we weinig significante verschillen vast in profielkenmerken tussen de getelde mannen en vrouwen. Enkele verschillen situeren zich op vlak van het huishouden, inkomen, gezondheid en instellingsverleden.

De dak- of thuisloze vrouwen verblijven vaker *met kinderen*. Ze zijn minder vaak alleenstaand zonder kinderen (40% tegenover 61%). Ze zijn vaker alleenstaand met kinderen (19% tegenover 5%). 64% van de vrouwen heeft geen direct betrokken kinderen t.o.v. 85% van de mannen.

Op vlak van *inkomen* hebben vrouwen minder vaak dan mannen vast of tijdelijk werk (9% tegenover 24%).

Daarnaast kampen vrouwen minder vaak met (vermoedelijke) verslavingsproblemen dan mannen (8% tegenover 23%).

Op vlak van het *verleden verblijf in een instelling* stellen we vast dat de getelde vrouwen minder vaak in een gevangenis verbleven dan de mannen (2% tegenover 14%).

4.3 Personen die bij familie of vrienden verblijven

In de telnacht verbleven 79 personen bij familie en vrienden wegens gebrek aan een eigen woonoplossing. Deze verblijfplaats werd het vaakst (44.4%) aangegeven in de telling.

Op vlak van *geslacht* en *leeftijd* verschillen de personen die bij familie of vrienden verblijven niet significant met de personen die zich in de andere ethos-categorieën bevinden.

Wel hebben personen die bij familie/vrienden verblijven vaker de *Belgische nationaliteit* tegenover de personen in de andere ethos-categorieën (68% t.o.v. 57%). Hetzelfde stellen we vast op vlak van *geboorteland*: 56% van deze groep heeft België als geboorteland tegenover 48% bij de anderen. Van de personen die bij familie en vrienden verblijven en niet de Belgische nationaliteit hebben, heeft 54% een *onwettig verblijf* (t.o.v. 21% bij de anderen).

Op het vlak van het *inkomen* hebben personen die bij familie of vrienden verblijven vaker een *ziekte-of invaliditeitsuitkering* (10% t.o.v. 2%) en hebben ze een stuk vaker *geen inkomen* (25% t.o.v. 7%).

Daarnaast bestaat het *huishouden* van deze groep vaker uit een partner zonder kinderen (14% t.o.v. 6%). Ze zijn iets minder vaak alleenstaand zonder kinderen (51% t.o.v. 56%) en alleenstaand met kinderen (9% t.o.v. 11%). 84% heeft geen direct betrokken kinderen (t.o.v. 72%) en 80% heeft geen indirect betrokken kinderen (t.o.v. 55%).

De *aanleiding* van de dak- en thuisloosheid is bij deze groep vaker immigratie (22% t.o.v. 8%) en minder vaak een ongeschikt- of onbewoonbaar verklaarde woning (5% t.o.v. 17%).

Personen die bij familie of vrienden verblijven zijn vaker minder dan drie maanden dak- of thuisloos t.o.v. de anderen (20% t.o.v. 13%). Ze zijn echter ook vaker 1 tot 2 jaar dak- of thuisloos (20% t.o.v. 7%)

en langer dan 2 jaar dak- of thuisloos (38% t.o.v. 27%). Deze percentages vallen deels ook te verklaren doordat niemand in deze groep nog een woonst heeft, maar dreigt uit huis gezet te worden (0% t.o.v. 23%).

Daarnaast heeft 27% van deze groep geen *gezondheidsproblemen* (t.o.v. 16% bij de anderen).

77% van de personen die bij familie of vrienden verblijven, wordt *actief begeleid door een OCMW* tegenover 53% van de andere personen. Ze hebben ook iets vaker een *referentie-adres* (27% t.o.v. 24%).

4.4 Dak- en thuisloze jongvolwassenen

4.4.1 *Verblijfplaats*

In eerstelijnszone BraViO telden we 32 jongvolwassenen (18-25 jaar) die dak- of thuisloos zijn. Het gaat over 17 mannen en 15 vrouwen. In tabel 29 geven we hun verblijfplaatsen weer. De helft van de jongvolwassenen verblijft tijdelijk *bij familie of vrienden*.

Tabel 30. *Verblijfplaats jongvolwassenen op 29 oktober 2021.*

	Aantal jongvolwassenen
In openbare ruimte	1
In noodopvang	0
In opvang of tijdelijk verblijf	7
In instelling	1
In niet-conventionele ruimte	4
Bij familie/vrienden	16
Dreigende uithuiszetting	3
Onbekend	0
Totaal	32

4.4.2 *Profielkenmerken*

Jongvolwassenen hebben vaker de Belgische nationaliteit (81% tegenover 56%). Ze hebben vaker een (equivalent) leefloon dan de andere personen (56% tegenover 20%). De reden voor de dak- of thuisloosheid heeft vaker te maken met een conflict met familie of vrienden (44% t.o.v. 8%). Jongvolwassenen zijn daarnaast vaker minder lang dak- of thuisloos: een op vier is minder dan 3 maanden dak- of thuisloos (tegenover 14%) en 38% is 3 tot 11 maanden dak- of thuisloos (tegenover 11%). 41% heeft geen gezondheidsproblemen (tegenover 16%). Een op vier verbleef ooit in de jeugdhulp (tegenover 3%). Ten slotte krijgen jongvolwassenen vaker een actieve begeleiding door het OCMW (78% tegenover 60%).

4.5 Dak- en thuisloze personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen

4.5.1 Verblijfplaats

We telden 45 personen met (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen. Deze groep telt 25.3% van alle getelde dak- of thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO.

Tabel 31. Verblijfplaats personen met een (vermoeden van) psychische problematiek op 29 oktober 2021.

	Aantal personen met een (vermoeden van) psychische problematiek
In openbare ruimte	5
In noodopvang	0
In opvang of tijdelijk verblijf	6
In instelling	5
In niet-conventionele ruimte	5
Bij familie/vrienden	23
Dreigende uithuiszetting	1
Onbekend	0
Totaal	45

We merken op dat een (vermoeden van) psychische problematiek aanwezig is bij de helft van de personen die in de openbare ruimte verblijven. Maar ook van de personen in opvang of tijdelijk verblijf kampt 27% met een (vermoeden van) psychische problematiek (6 personen), van de personen die tijdelijk bij familie/vrienden verblijven is dit 29% (23 personen).

4.5.2 Profielkenmerken

Op vlak van *leeftijd* is deze groep zich vaker 30 tot 39 jaar (40% tegenover 14%) en 40 tot 49 jaar (31% tegenover 15%). Dak- en thuisloze personen met vermoedelijke psychische of psychiatrische gezondheidsproblemen hebben daarnaast vaker de *Belgische nationaliteit* (87% tegenover 53%).

Qua *inkomen* heeft deze groep minder vaak vast of tijdelijk werk (9% tegenover 22%), vaker een ziekte- of invaliditeitsuitkering (13% tegenover 3%) en een leefloon (40% tegenover 22%).

Er is iets vaker sprake van *indirect betrokken kinderen*: 36% van deze groep heeft 1 of meer indirect betrokken kinderen tegenover 30% van de anderen.

Personen met psychische of psychiatrische aandoeningen worden vaker dak- of thuisloos omwille van relatieproblemen (24% tegenover 12%) en financiële redenen (24% t.o.v. 8%).

Deze groep is vaker langer dan twee jaar dak- of thuisloos (49% tegenover 26%) en ook vaker 1 tot 2 jaar dak- of thuisloos (22% tegenover 10%).

Op vlak van *gezondheid* is er vaker sprake van (vermoedelijke) verslavingsproblemen (49% tegenover 7%).

Qua instellingsverleden zien we dat deze groep zowel vaker een verleden heeft in de gevangenis (22% tegenover 5%), als de jeugdhulp (18% tegenover 4%) als een psychiatrisch ziekenhuis of centrum (40% tegenover 5%).

Deze groep heeft ten slotte vaker een *referentie-adres* bij een OCMW (44% tegenover 19%).

4.6 Acut dakloze personen

Tijdens de telnacht waren 19 personen acut dakloos. Zij verbleven op straat, in de noodopvang, in een auto, een tent, een kraakpand of garage. Dit zijn vaker *mannen* dan de personen die niet acut dakloos zijn (95% tegenover 59%). In totaal gaat het over 18 mannen en 1 vrouw. De *aanleiding* van de dakloosheid is bij 7 van de 19 personen een conflict met familie of vrienden, wat vaker is dan bij de andere personen (37% tegenover 11%). Ook gaat het vaker om personen met (vermoedelijke) psychische of psychiatrische problemen en een (vermoedelijke) verslaving: respectievelijk 8 van de 19 personen of 42% tegenover 23% en 6 van de 19 personen of 32% tegenover 16%.

4.7 Doelgroep Housing First

25 personen behoren tot de doelgroep van Housing First, gedefinieerd als dak- en thuisloze personen die al twee jaar of langer tijd dak- of thuisloos zijn en die kampen met psychische problemen en/of verslavingsproblemen. Hiermee gebruiken we een relatief strikte afbakening van de Housing First-doelgroep. In de praktijk blijken de voorwaarden tot deelname aan Housing First projecten soms minder streng (bv. chronische dakloosheid geen basisvoorwaarde). Deze strikte afbakening betreft de oorspronkelijke doelgroep, namelijk de meest kwetsbare personen.

Op vlak van *geslacht* verschilt deze groep niet significant met de rest van de getelde personen. Bij de verdeling op vlak van de *leeftijd* stellen we vast dat de personen uit deze groep vaker 30 tot 39 jaar zijn (32% tegenover 18%), 40 tot 49 jaar zijn (32% tegenover 17%) en 50 tot 59 jaar (20% tegenover 16%). Ook gaat het vaker om Belgen (84% tegenover 58%).

De *aanleiding* van de dak- en thuisloosheid bestaat bij deze groep vaker uit een psychische problematiek (44% tegenover 3%), een verslaving (40% tegenover 3%), financiële redenen (28% tegenover 10%) en een ontslag uit een instelling (16% tegenover 5%).

Ten slotte hebben personen die tot de doelgroep van Housing First behoren vaker een *referentieadres* bij het OCMW (48% tegenover 22%).

Hoofdstuk 4 De kwalitatieve resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de kwalitatieve resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in eerstelijnszone BraviO. Na de verwerking van de eerste kwantitatieve resultaten, organiseerden we twee digitale focusgroepen. De eerste vond plaats op 16 december 2021 en bestond uit de stuurgroepleden aangevuld met enkele lokale beleidsmakers. Tijdens dit overleg namen 14 personen deel. De tweede focusgroep vond plaats op 20 december 2021 en werd georganiseerd voor de diensten en organisaties die meetelden. Er namen 25 personen deel uit diverse organisaties waaronder CAW Halle Vilvoorde, de verschillende OCMW's in de regio, sociale huisvestingsmaatschappijen, (psychiatrische) ziekenhuizen, jeugdvoorzieningen, laagdrempelige organisaties en vrijwilligerswerkingen,... Nadien kregen de deelnemers de mogelijkheid om hun (bijkomende) feedback en casusbeschrijvingen te noteren via een digitale vragenlijst. Deze vragenlijst werd ingevuld door 11 personen uit 7 verschillende organisaties.

In dit hoofdstuk omschrijven we eerst de resultaten van de digitale focusgroepen waarin de deelnemers feedback gaven op de kwantitatieve resultaten. We illustreren hun feedback aan de hand van anonieme casussen⁶ over dak- en thuisloosheid in de eerstelijnszone, aangeleverd door de deelnemende organisaties van de telling. Aan de hand van deze casusbeschrijvingen wensen we ook de verhalen achter de cijfers over dak- en thuisloosheid in kaart te brengen. We maken in dit hoofdstuk een opdeling van verschillende groepen van dak- en thuisloze personen op basis van enkele kenmerken (bijvoorbeeld personen met een psychische problematiek, personen met kinderen, personen die dreigen uit huis gezet te worden). Op die manier kunnen we inzoomen op enkele groepen. Maar in realiteit overlappen deze kenmerken vaak en staan deze groepen niet afgezonderd naast elkaar. Deze combinaties van kenmerken toont mede de complexiteit van de situatie van dak- en thuisloze personen. We wensen met andere woorden graag enkele specifieke groepen uit te lichten maar benadrukken tegelijkertijd het belang van dit holistisch perspectief.

Vervolgens beschrijven we het effect van een camping op de telling. Tot slot geven we weer hoe we in deze telling extra aandacht hadden voor het betrekken van vrijwilligersorganisaties.

1 Reflecties en casussen vanuit de praktijk

1.1 Aantal dak- en thuisloze personen

De reacties op het aantal getelde dak- en thuisloze personen verschillen tussen de deelnemers. Enkele personen geven aan het een hoog aantal te vinden, anderen vermoeden dat er in realiteit meer dak- en thuisloze personen zijn in de regio. Een deelnemer geeft zo aan dat er mogelijk te weinig personen

---

⁶ De casussen werden anoniem aangeleverd. Indien een casus niet voldoende anoniem omschreven was, werd dit aangepast door de onderzoekers.

werden geteld door hun dienst. Andere deelnemers halen bovendien aan dat hun opvangplaatsen uitzonderlijk niet volledig bezet waren op het moment van de telling:

“Er waren 2 of 3 appartementen niet bezet. Er waren juist enkele mensen vertrokken en er moest wat opknappwerk gebeuren. Er zijn telkens ook een paar dagen nodig voor de toekenningscommissie om na te gaan of de situatie van de personen op de wachtlijst actueel is.”

Vanuit het CAW wordt daarnaast aangegeven dat er op het moment van de focusgroep (20 december 2021) meer dak- en thuisloze cliënten zijn. Op dat moment is hun winteropvang open, op de teldag was dit nog niet het geval.

“In november werden verschillende nieuwe aanmeldingen gedaan. Ook niet-gekende cliënten melden zich nu aan bij de winteropvang.”

1.2 Verschillen in aantal tussen gemeenten

Tijdens de focusgroep werden de cijfers per gemeente/stad gepresenteerd. Vooral de hoge aantallen in Machelen en Kampenhout springen in het oog. Deelnemers bevestigen de hoge armoedecijfers in hun gemeenten. Zowel Vilvoorde als Machelen grenzen aan Brussel en rapporteren een werkloosheidsgraad en kansarmoede index die dubbel zo hoog is als in Steenokkerzeel en Kampenhout (zie tabel 1). Zemst scoort op beide indicatoren nog lager. Een deelnemer geeft aan deze instroom uit Brussel sterk te ervaren. Vooral het aantal personen met een achterliggende problematiek wordt groter. Tegelijkertijd geven deelnemers aan dat personen naar Brussel trekken voor opvang en ook buiten de regio op zoek gaan naar woonst (zie verder).

Zoals hierboven beschreven speelt ook de nauwkeurigheid van het telwerk mee. In Vilvoorde wordt door enkele deelnemers het aantal eerder als een onderschatting aanzien. In Machelen en Kampenhout komt dan eerder de nauwgezette opvolging van de telling aan bod:

“Ik [hoofdmaatschappelijk werker] heb met alle maatschappelijk werkers hun cliëntenlijst overlopen en ben nagegaan wie in aanmerking kwam. Daaruit kwamen er dan soms nog wel enkele extra naar boven.”

Vanuit OCMW Kampenhout wordt aangegeven dat de hoge aantallen voor hun gemeente deels te verklaren zijn door de bewoners van de camping. Verder zouden ook de hoeveelheid initiatieven voor dak- of thuisloze personen in een stad of gemeente het aantal dak- of thuisloze personen kunnen vergroten of verkleinen.

1.3 Grote gezinnen

Verschillende deelnemers beamen het aanzienlijk aantal gezinnen in moeilijkheden. Vooral grote gezinnen zijn talrijk in de regio. Zij ondervinden heel wat moeilijkheden om een gepaste woonoplossing te vinden, zoals volgende deelnemers aangeven:

“Het is een zeer moeilijke zoektocht naar woningen voor grote gezinnen. Er is een lange wachtlijst voor sociale woningen met vier, vijf kamers.”

“Er heerst een soort hopeloosheid bij grote gezinnen. Grote gezinnen smeken soms om een te kleine woning bij onze huisvestingsmaatschappij: ‘Ik heb 3 kinderen maar met 2 slaapkamers trek ik ook mijn plan’. Maar dat mag niet vanuit de wetgeving. De wachtlijst wordt momenteel gevormd door mutanten, bijvoorbeeld bij renovaties. Mensen op de gewone wachtlijst blijven er dus gewoon op staan.”

“Gezin met 4 kinderen. Door faillissement werd ook de echtelijke woning aangeslagen. De verkoop is in handen van de curator. Meneer heeft een ziekte-uitkering en mevrouw werkt halftijds. Ze vinden geen woning groot genoeg voor hen en de 4 tieners.”

Deze casus geeft de zoektocht naar woonst van een groot gezin duidelijk weer:

“Het gezin bestaat uit 2 ouders en 4 kinderen, allen onder de 12 jaar. Vader werkt en heeft een voltijds contract. Betrokkenen hebben geen financiële problemen en er is spaargeld om de huurwaarborg onmiddellijk te betalen. Moeder praat en begrijpt geen Nederlands. Vader begrijpt bijna alles in het Nederlands, maar is onzeker over het praten. Het gezin woont in een woning die ze huurden van een eigenaar op de private huurmarkt. Ze hadden een huurovereenkomst van bepaalde duur, omdat bij aanvang van de huurovereenkomst onmiddellijk door de huisbaas kenbaar werd gemaakt dat hij het pand op termijn wou verkopen, zonder zittende huurders. Het gezin begon tijdig, zes maanden vooraleer het huurcontract zou aflopen, met het zoeken naar een andere woning op de private huurmarkt. Ze staan ingeschreven als kandidaat-huurder bij de sociale huisvestingsmaatschappij en bij het sociaal verhuurkantoor, maar omwille van hun gezinsgrootte zijn de wachttijden lang en zal er daar niet direct een aanbod uit de bus komen. Onze sociale dienst probeerde hun zoektocht te vergemakkelijken door aanbevelingsbrief van de huidige huisbaas te vragen en een mapje te maken met nuttige documenten die ze aan een immokantoor of eigenaar konden voorleggen. Het gezin werd amper uitgenodigd om huizen te gaan bezichtigen en vond dan ook geen andere huisvesting tegen het einde van hun huurovereenkomst. De huidige huisbaas had begrip voor de situatie en stond oogluikend toe dat ze er nog een tijdje in verbleven (zonder huurovereenkomst) tot er een oplossing zou komen. Het gezin bleef het bedrag huishuur correct betalen om financieel alvast hun bereidwilligheid te tonen. Na enkele maanden was het geduld van de huisbaas op. Hij stelde het gezin aangetekend in gebreke en vroeg hen het pand te verlaten tegen het einde van de maand, zoniet zou hij stappen ondernemen bij de vrederechter. Gealarmeerd door deze extra druk, ging de vader radeloos op zoek naar een oplossing. Via een collega op zijn werk kwam hij terecht bij een huisbaas die een appartement met 2 slaapkamers verhuurt. Het gezin heeft het contract onmiddellijk ondertekend, maar ze geven aan dat ze vrezen dat het pand niet in orde is. De nieuwe huisbaas staat machtig omdat hij aanvoelt dat het gezin radeloos is. Zo vroeg hij bijvoorbeeld de storting van de huurwaarborg op zijn eigen rekening in plaats van op een geblokkeerde huurwaarborgrekening. De huidige huisbaas heeft geen verdere stappen gezet bij de vrederechter omdat hij ervan uitgaat dat het gezin het pand binnenkort zal verlaten.”

Enkele deelnemers vinden dat de oplossingen voor gezinnen in acute nood in de regio te beperkt zijn. We bespreken dit verderop in dit hoofdstuk.

1.4 Dak- en thuisloze jongvolwassenen

18% van de getelde dak- en thuisloze volwassenen is tussen 18 en 25 jaar. Enkele deelnemers uit organisaties die zich specifiek op deze doelgroep richten, bevestigen de problematiek. De deelnemers beschrijven heel wat casussen van jongvolwassenen in het digitaal feedbackformulier. Hierin komt hun moeilijke thuissituatie sterk naar voor: overleden ouder(s), fysiek, mentaal en seksueel geweld, armoede,...

“Betrokkene zat op internaat. Ze heeft haar moeder nog, maar zij zit in schuldbemiddeling en heeft een slecht contact. De vader is overleden. Betrokkene ging alleen wonen in haar 6de middelbaar (18 jaar = leefloon alleenstaande). Het internaat zocht mee naar een woonst, maar de studio werd verkocht en betrokkene moest de woonst verlaten. Tot op vandaag vindt betrokkene geen nieuwe woonst. Ze verblijft her en der bij vrienden. Ze heeft ondertussen een referentieadres en heeft zich nu ook ingeschreven voor een studentenkamer aan een universiteit.”

“Meisje met psychische problemen en beperkte intellectuele mogelijkheden. Ze slaapt op straat sinds de dood van haar opa. Ze is zeer kwetsbaar. Momenteel kan ze terecht in de winteropvang.”

“Jongere komt uit een ontwricht gezin met een multiproblematiek van geweld en drugs. Beide ouders zijn overleden nog toen betrokkene in het gezin woonde. Betrokkene verbleef op verschillende plaatsen bij zijn broers, maar de opvang liep steeds uit de hand. Bij één broer was er ook familiaal geweld en druggebruik. Door veel druggebruik kreeg betrokkene psychoses. Hij kon niet meer terecht bij zijn broers en zus. Hij sliep regelmatig buiten in portalen van appartementsgebouwen. Hij werd opgevangen in de winteropvang, maar dit werd stopgezet. Tweemaal is een gedwongen opname gebeurd. Na de eerste werd onmiddellijk een bewindvoerder aangesteld. Meneer is nog steeds dakloos en zit voorlopig in een psychiatrische instelling, maar kan hier vrijwillig vertrekken. Door het veelvuldig druggebruik is er mogelijks mentale schade waardoor meneer nooit voldoende voor zichzelf kan zorgen en dreigt hij steeds opnieuw dakloos te worden.”

“Ouders zijn verhuisd en namen zoon niet mee, jongeman is alleen achtergebleven. Overnachtte in een tent gedurende een paar weken. Politie wist hiervan en liet hem met rust. Buurbewoners namen contact op met de jongerenwerking. Jongerenwerking kon hier en daar even een plaats voor overnachting vinden, tot we een studio gevonden hebben. Ondertussen krijgt hij een leefloon en werkt hij als art. 60.”

“Meisje is ondergedoken bij een vriendin. Haar partner misbruikte haar fysiek en mentaal. Zij mocht ook niet gaan werken. Zij zoekt nu naar een eigen woonst en werk.”

“Jongedame woonde tot enkele jaren geleden in Nederland. Nadien is ze verhuisd met haar oudere tante. Daar werd ze voor een lange periode seksueel misbruikt door de vriend van haar tante. Ze besloot zich hiervan af te zonderen en meldde zichzelf aan bij het CAW. Momenteel verblijft in ze in tijdelijke opvang.”

Bovenstaande casussen illustreren hoe jongvolwassenen acut dakloos zijn: ze slapen in een tent en komen in de winteropvang terecht. Ze bevestigen ook dat jongvolwassenen vaak een oplossing zoeken en vinden in hun eigen netwerk. De casussen tonen echter ook de tijdelijkheid van deze oplossing aan:

“Jongeman met moeilijke thuissituatie. Sinds zijn 16 jaar woont hij alleen. Hij voelt zich depressief, is werkloos en heeft een game verslaving. Hij woonde bij zijn zus in. Toen huurcontract ten einde kwam is zijn zus bij haar vriend gaan wonen. Hij kon nergens terecht en heeft enkele maanden in een tent geslapen. Momenteel verblijft hij in een doorgangswoning van het CAW.”

“Jongere is uithuisgezet door zijn stiefvader na veel conflicten en fysiek en mentaal geweld naar betrokkene toe. Hij woonde tijdelijk in bij een vriendin, maar zij wil hem zo snel mogelijk buiten.”

1.5 Personen die langdurig dak- of thuisloos zijn

Voor enkele deelnemers valt vooral de duur van de dak- of thuisloosheid enorm op. 32% van de getelde personen heeft al langer dan 2 jaar geen stabiele woonplaats. Enkele casussen die we ontvingen, beschrijven hoe enkele personen al lang dak- of thuisloos zijn.

“Betrokkene is afkomstig uit Roemenië en is al ongeveer 40 jaar dakloos in België. Hij heeft nog familie wonen in zijn thuisland, maar hij blijft liever hier. Meneer is gekend bij de vrijwilligersorganisaties en slaapt in een verlaten pand. In de winter verblijft hij in de winteropvang.”

“Betrokkene is een man van tussen 60 en 70 jaar van Marokkaanse afkomst. Hij is al 30 jaar dakloos. Zijn vader migreerde met meneer toen hij 10 jaar was naar België in de jaren '70 om hier te werken en keerde op pensioengerechtigde leeftijd terug. Meneer bleef hier. Door mentale problemen en verslavingsproblemen is meneer al zijn rechten verloren. Ook via een advocaat lukt het niet om hem te regulariseren.”

In de casussen valt niet enkel de duur op van de langdurig dak- en thuisloze personen. Vaak beschrijven hulpverleners ook een slechte lichamelijke toestand. Volgende casussen geven dit weer:

“Betrokkene is dakloos sinds vier jaar door wanbetalingen pand. Woont nu al jaren op straat, heeft periodes van verblijf bij vrienden. Hij verblijft ook al enkele jaren in de winteropvang van het CAW. Betrokkene heeft TBC gehad, nu niet meer. Hij draagt hiervan wel nog gevolgen mee, zoals kortademigheid en hartsteken. Cardioloog raadt aan nog niet te werken. Er werd hem een woning toegekend door een sociaal verhuurkantoor maar deze is last minute niet doorgedaan.”

“Meneer is al enkele jaren thuisloos. Hij woont bij een familie. Dit is zijn echte familie niet. Zijn ouders kennen deze mensen via via. Deze mensen vangen hem op omdat meneer een medische problematiek heeft. De medicijnen zijn in zijn thuisland (Marokko) veel te duur. Hij heeft geen geldige identiteitsdocumenten.”

1.6 Oudere dak- en thuisloze personen

Meer dan 10% van de getelde dak- en thuisloze volwassenen is 60 jaar of ouder. Onderstaande casussen geven enkele situaties weer:

“Betrokkene woonde in bij haar moeder in een ouderenwoning van de gemeente. Normaal gezien mocht dit niet. Echter bestond er een overeenkomst dat zij de woning diende te verlaten eens haar moeder er niet meer kon verblijven (bijvoorbeeld door overlijden of een opname in een woonzorgcentrum). Op het moment dat de moeder overleed; kreeg ze 6 maanden de tijd om te verhuizen. Zij is ingetrokken bij haar dochter en slaapt op de zetel.”

“Momenteel hebben wij een koppel gehuisvest in onze noodwoning omwille van een brand. Deze woning wordt momenteel hersteld en ze hopen zo vlug mogelijk terug te keren naar hun eigen huis.”

Hieronder vertelt een deelnemer over een oudere vrouw met gezondheidsproblemen:

“Mevrouw is van Afrikaanse origine en ouder dan 70 jaar. Ze is al meer dan 15 jaar bij het OCMW in begeleiding. Mevrouw is een goedgezinde flamboyante dame. Op het moment dat ze voor de eerste keer bij het OCMW komt, heeft ze geen inkomen en vraagt ze een leefloon aan, wat ze krijgt. Al snel merken we dat er een drankverslaving is. Ze stelt zich soms agressief op. Mevrouw komt na enkele jaren in budgetbeheer omwille van schulden. Omdat de schulden dermate groot zijn, wordt een collectieve schuldenregeling opgestart. Na verschillende jaren zet ze budgetbeheer stop. Ondertussen is ze verhuisd naar een flat van de gemeente. Omdat er trappen zijn in de woning en mevrouw slecht ter been was, verhuisde ze een viertal jaar geleden naar een bejaardenflat. Ondertussen ontvangt mevrouw ook een pensioen en heeft ze geen actief (leefloon/budgetbeheer) dossier meer lopende. Ze kampt nog steeds met een drankverslaving. Andere bejaarden in het gebouw ondervinden overlast. Tevens betaalt ze de huur van de flat niet meer. Vanuit de sociale dienst worden we weer ingeschakeld om te bemiddelen, maar dit lukt niet. Op dat moment proberen we de plaatselijke arts te overtuigen om een bewindvoerder aan te stellen. Hij weigert dit echter omdat hij vindt dat mevrouw handelingsbekwaam is. Mevrouw wordt uit haar bejaardenwoning gezet. Sindsdien verblijft ze al meer dan een jaar op straat. Ze heeft een tijdje bij vrienden verbleven, maar ze is eruit gezet. Ze gaat nu van daklozencentrum naar daklozencentrum. Voorlopig heeft ze nog een referentieadres bij het OCMW, om haar pensioen te behouden. Om de zoveel maanden komt ze langs in het OCMW. We hebben al afspraken voor haar gemaakt in een psychiatrisch verzorgingstehuis waar ze naar toe kan gaan, maar mevrouw wil huren op de privé huurmarkt. Psychiatrische problemen blijven aanhouden.”

1.7 Dak- of thuisloos omwille van een uithuiszetting

21 personen dreigen dak- of thuisloos te worden omwille van een dreigende uithuiszetting. Hier zijn 18 kinderen direct bij betrokken. Onder deze personen tellen we 11 volwassenen die (dreigend) dak- of thuisloos zijn omwille van een onbewoonbaar verklaarde woning.

De verzamelde casussen illustreren de moeilijke financiële situatie van de bewoners en de vaak slechte staat van de huisvesting:

“Een moeder met twee zonen. Het huurcontract werd na 9 jaar stopgezet omdat het huis gedeeltelijk onbewoonbaar werd verklaard. Twee jaar geleden zat gezin een jaar zonder verwarming omdat de eigenaar de ketel niet wou vervangen. Huur van rond de 1000 euro

werd steeds betaald. Mevrouw ontvangt een leefloon, kinderbijslag en alimentatie. Ze heeft nog enkele meerderjarige dochters die haar financieel helpen en zorgen voor de administratie en andere hulp. Ze zoeken samen naar een woning voor hun moeder sinds ongeveer een jaar. De maatschappelijk werker ging een paar keer mee op afspraak. Ondertussen zoeken de dochters op prijs en niet meer op regio. Gezin kwam niet in aanmerking voor tijdelijke opvang.”

“Volwassen alleenstaande vrouw met mentale en fysieke beperking. Woont in huurwoning. Deze woning is zeer bouwvallig. Mevrouw laat de woning onderzoeken waardoor deze onbewoonbaar verklaard wordt, hierdoor moet zij uit de woning. Mevrouw vindt geen nieuwe woning met haar inkomen. Schrijft zich in bij Intervilvoordse op de wachtlijst voor sociale woning, komt bovenaan de wachtlijst, maar duurt verschillende maanden alvorens er een woning voor haar gevonden wordt. Hierdoor moest mevrouw tijdelijk onderdak zoeken bij familie.”

Op de teldag werden daarnaast 2 personen geteld met een betekend vonnis voor een uithuiszetting. In onderstaande casus getuigt een medewerker van een sociale huisvestingsmaatschappij over een gezin waarin huiselijk geweld plaatsvond en omwille van betalingsachterstallen uit huis werd gezet:

“Een gehuwd koppel waar sprake was van intra-familiaal geweld. Mevrouw is op aanraden van de politie vertrokken met de kinderen. De man betaalde geen huur meer waardoor de huurachterstal bleef oplopen. Er werd een gerechtelijk dossier opgestart tegenover beide huurders. Mevrouw ontving hier nooit een vonnis van, meneer kwam naar de eerste zitting en er werd een vonnis met afbetaalplan uitgesproken. Een aantal maanden later was nog steeds geen enkele betaling binnengekomen. Hierdoor werd er een vonnis tot uithuiszetting uitgesproken. Meneer én mevrouw zullen de woning uitgezet worden. Mevrouw verblijft momenteel met de kinderen bij haar moeder en ze heeft zelf een advocaat onder de arm genomen om hem uit huis te zetten. Aangezien ze gehuwd waren, is het vonnis op naam van beiden, dus mevrouw dient ofwel de huurachterstal volledig te betalen of er volgt alsnog een uithuiszetting ook voor haar.”

1.8 Nood aan opvang

Een groot deel van de deelnemers getuigt over een gebrek aan opvangplaatsen en tijdelijke woonsten in de regio. Zoals we weergaven in tabel 5 (zie p. 22) zijn er in de regio 25 plaatsen tijdelijke opvang. In Vilvoorde komt er wel een nieuwbouw van 12 entiteiten.

Het huidige tijdelijke opvangaanbod is niet altijd (direct) toegankelijk. Soms is renovatie nodig. Andere woningen worden vrijgehouden voor specifieke situaties (bijvoorbeeld een brand).

Het beperkte opvangaanbod heeft tot gevolg dat mensen vaak beroep doen op familie of vrienden. Deelnemers getuigen in de focusgroep:

“Wij zijn al heel blij als iemand opvang binnen het eigen netwerk heeft, want wij staan met onze rug tegen de muur.”

“Doordat er weinig aanbod is, is het netwerk vaak de noodoplossing.”

In de casussen die deelnemers beschrijven valt de tijdelijkheid van bij familie/vrienden verblijven op:

“Een volwassen alleenstaande vrouw met kanker, heeft heel veel medische kosten. Woont in huurappartement. Huurbaas zet huurcontract stop. Mevrouw vindt met haar inkomen geen nieuwe woonst, moet noodgedwongen afwisselend bij vrienden en familie gaan wonen.”

“Betrokkene kreeg contactverbod met haar ouders en dochtertje van 3 jaar. Zij woonde toen in bij haar ouders. Hierdoor is zij bij een vriendin gaan intrekken, maar zij slaapt op de sofa. Zij mag daar echter niet lang verblijven.”

Ook het aanbod jeugdhulp is beperkt in de regio. In Vilvoorde is recent één kleinschalige wooneenheid opgestart. Dit is een samenwerking van Tonuso en CAW Halle Vilvoorde.

Voor een (gepast) hulpverleningsaanbod verwijzen hulpverleners naar andere regio's zoals Brussel. Een deelnemer ziet kansen in het bovenlokaal inzetten van opvangplaatsen.

1.9 Nood aan betaalbare (sociale) huisvesting

Deelnemers beamen de nood aan betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting in de regio:

“Er is een grote nood aan sociale woningen. Ook aan koten en andere goedkope wooneenheden.”

“De woonmarkt moet conform de vraag zijn. Huisvesting die binnen het budget valt, is vaak niet in orde. Zowel voor grote gezinnen is betaalbare huisvesting met voldoende kamers nodig als voor alleenstaanden studio's.”

“Ik vrees dat eigenaars van goedkopere huurwoningen deze zullen verkopen vanwege de hogere eisen die aan woningen worden gesteld. Zo zal er nog minder aanbod zijn voor personen met lage inkomens.”

Een woonactor bevestigt de lange wachtlijst voor sociale woningen. Er wordt aangegeven dat sommige mensen zeer lang op de wachtlijst kunnen blijven staan omdat er eerst aan anderen voorrang wordt gegeven. Zo wordt er voorrang gegeven aan:

- Personen die al in een sociale woning wonen waarbij er een gezinsuitbreiding komt. Zij krijgen voorrang om naar een grotere sociale woning te gaan;
- Personen die in een sociale woning wonen die moet worden gerenoveerd;
- Personen die een binding hebben met de regio.

Als gevolg van het weinig betaalbare woonaanbod verblijven personen vaak bij familie of vrienden of zoeken ze naar huisvesting of opvang in andere regio's. Verschillende deelnemers geven aan dat mensen vertrekken naar Wallonië, West-Vlaanderen (o.a. de kust), Limburg en Brussel. Een deelnemer voegt hieraan toe:

“Vooral personen zonder of met jonge kinderen zoeken in andere, goedkopere regio's. Niet wanneer kinderen hier al naar school gaan.”

Een deelnemer beschrijft de drempels die een huisvestingsmaatschappij ervaart bij het omvormen van het bestaande sociale woonaanbod. Zo wonen er in een specifieke woonwijk met grote sociale gezinswoningen momenteel vooral alleenstaande ouderen of koppels:

“De bewoners uit 1985 zijn nu empty nesters. Het zou goed zijn om bij deze woningen terug een rationele bezetting toe te passen. Deze woningen worden in de toekomst gerenoveerd, dus de personen zullen naar andere, kleinere huisvesting moeten verhuizen. Dit gaat over een afgelegen wijk met een 220-tal woningen. Momenteel is hier één bus per uur. Als hier allemaal gezinnen zouden toekomen, zou de lokale school te klein zijn.”

In ‘project onderbezetting’ schrijft SHM Providentia huurders aan die in een te grote woning verblijven. Deze huurders krijgen een premie aangeboden wanneer ze verhuizen naar een kleinere woning. In de meeste gevallen kiezen de bewoners er echter voor om in hun woning te blijven:

“Dit gaat over oude wetgeving en oude huurcontracten. Providentia bood een premie van 250 euro als ze zich vrijwillig zouden inschrijven om na te gaan of ze naar een andere, kleinere woning zouden kunnen. Veel mensen zijn nu 70-80 jaar, wonen er al 40 jaar en willen ook niet meer weg. Ook al moeten sommige mensen nu 32 euro per maand extra betalen per kamer die ze te veel hebben.”

Enkele deelnemers zien opportuniteiten in beleidsveranderingen of nieuwe projecten. Een deelnemer getuigt over de meerwaarde van een hervorming van de huursubsidie:

“Het OCMW kan geen garantie van de huur geven op voorhand, er kan pas een deel van de huur ten laste worden genomen wanneer de persoon al een huurcontract heeft. Dit zorgt ervoor dat eigenaars moeilijker te overtuigen zijn. Er zou een soort van tussenpersoon moeten zijn. Een principiële goedkeuring van de raad om een deel ten laste te nemen als er een woonst gevonden wordt.”

Een andere deelnemer benadrukt het belang van intensieve woonbegeleiding om discriminatie van personen met een laag inkomen tegen te gaan op de huurmarkt. Een collega geeft echter aan dat hiervoor vaak te weinig tijd is.

“Ik ga mee naar alle huizen en probeer mijn cliënt mee te verkopen. Ik laat mijn cliënt zelf afspraken maken, maar ik maak er ook in eigen naam.”

Enkele deelnemers zien ten slotte kansen in het renoveren van leegstaande woningen. In Vilvoorde loopt ‘project WarmNest’, waarbij de renovatie van leegstaande woningen uit handen van de eigenaars wordt genomen en ze daarna ter beschikking wordt gesteld aan het sociaal verhuurkantoor. Een deelnemer getuigt dat dit goed werkt voor onbewoonbaar verklaarde woningen. Een andere deelnemer gelooft dat hier nog winst te boeken valt in de gemeente:

“Ik heb een subjectief gevoel dat er ook veel woningen blijven leegstaan door een laks beleid. Pas na vier jaar is er een heffing op leegstand. Woningen komen al dan niet in het beheer van de gemeente.”

2 Effect van een camping op de telling

In Kampenhout en Zemst ligt een (voormalige) camping op het grondgebied. De geschiedenis en het beleid van beide campings verschillen echter sterk. Om het effect hiervan op de telling te begrijpen, brengen we het beleid van beide gemeenten in beeld. We bekijken of de gebruikte definitie in dit onderzoek ‘wonen op een camping zonder domicilie’ geschikt is of dient aangepast te worden.

Om deze vraag te beantwoorden organiseerden we gesprekken met enkele kernfiguren. Op 15 februari 2022 bracht een van de onderzoekers samen met een medewerker van OCMW Kampenhout een bezoek aan de camping in Kampenhout. We spraken hierbij met vier bewoners. Twee personen hiervan waren meegeteld in de telling. Eén persoon woonde op het moment van de telling niet op de camping. Hij is in contact met het OCMW van Kampenhout en zou omwille van zijn (financiële) situatie zeker in de telling opgenomen zijn mocht hij er toen al gewoond hebben. Een andere persoon is niet in contact met het OCMW, heeft voldoende financiële middelen en werd niet opgenomen in de telling. Op 17 februari 2022 organiseerden we een digitaal overleg met 2 medewerkers van OCMW Kampenhout. Op 21 februari volgde een overleg met een medewerker van OCMW Zemst.

We namen eveneens contact op met twee experts die al verschillende jaren werkzaam zijn rond dit thema bij de provincie Vlaams-Brabant en bij SAAMO Vlaams-Brabant (vroeger: RISO Vlaams-Brabant). We contacteerden eveneens een expert van de Huurdersbond Vlaams-Brabant.

Hieronder lichten we eerst de aanpak van provincie Vlaams-Brabant toe. Vervolgens beschrijven we de situatie van en het beleid rond de campings in Kampenhout en Zemst en de impact van “permanent wonen op een camping” op een dak- en thuislozentelling.

2.1 Wetgeving en beleid provincie Vlaams-Brabant

In Vlaams-Brabant wordt door de provincie Vlaams-Brabant en SAAMO al twee decennia heel wat actie ondernomen rond de problematiek van permanent wonen op campings en weekendverblijventerreinen.

Het campingdecreet (nu logiesdecreet) van '93 bepaalde dat op een toeristische vergunde camping geen permanente bewoning met domicilie mogelijk is. Door de strengere maatregelen nemen campingbewoners veel meer hun toevlucht tot illegaliteit en referentieadressen.⁷ In het sterk versoepelde logiesdecreet van 2017 is het ontbreken van domicilies op een camping niet langer een voorwaarde om een camping te mogen uitbaten. Dit laagdrempelige decreet met beperkte uitbatingsvoorwaarden zet de deur open voor permanente bewoning.

Vanuit de codex ruimtelijke ordening krijgen de provincies de opdracht om tegen halverwege 2015 een ruimtelijke oplossing te vinden voor de permanente bewoning op weekendverblijventerreinen. Samen met SAAMO besliste de provincie Vlaams-Brabant om ook campings en woonwagenverblijven mee te nemen in deze oefening.

---

⁷ Campingwonen: zo veel meer dan een marginaal verschijnsel. Ann Donné (2012)

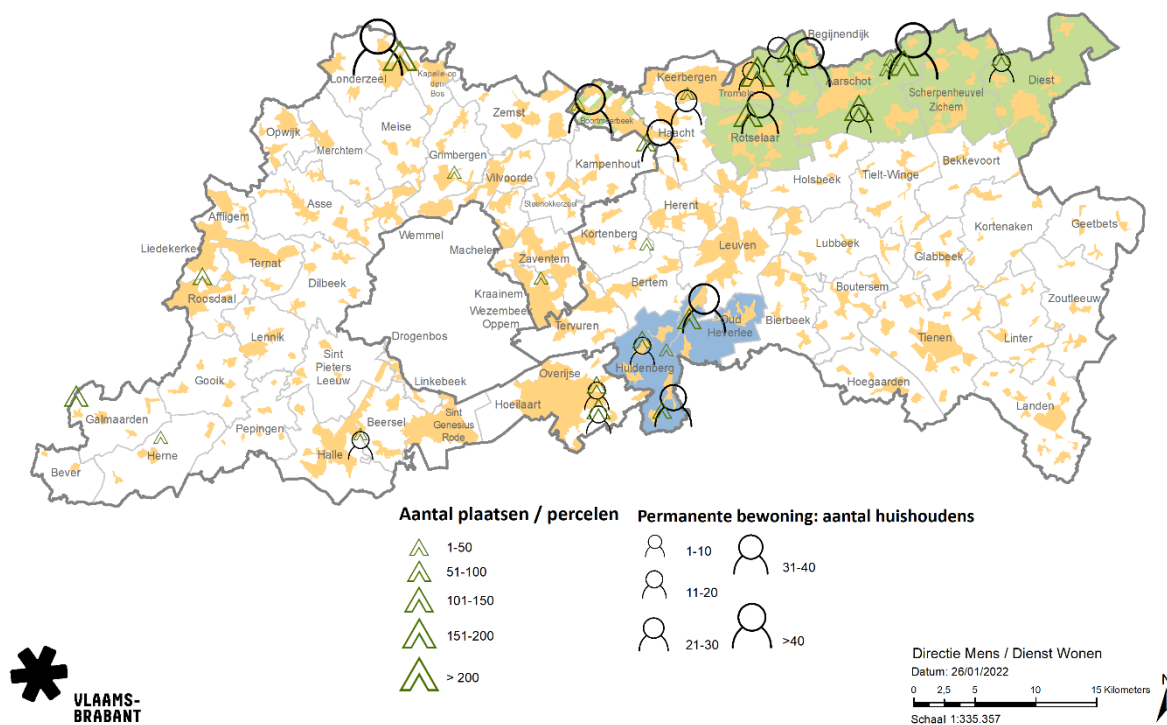
De provincie startte deze oefening met een screening van alle campings, woonwagverblijven en weekendverblijven op het grondgebied. In samenwerking met SAAMO, de geïnteresseerde gemeenten en de lokale woonactoren werd een proces opgestart om hun omzetting naar een meer passende bestemming (zoals natuur, blijvend recreatief, kleinschalige wooneenheden) en geschikte herhuisvestigingslocaties voor de bewoners te onderzoeken. In een aantal gemeenten heeft dit in 2007, 2013 en 2015 geleid tot provinciale RUP's met bijhorende draaiboeken die de uitvoering ervan regelden. Hierdoor werd in Vlaams-Brabant 1/3 van de 120 geïnventariseerde clusters omgezet naar wonen, 40% naar open ruimte. De rest bleef recreatief gebied. Bewoners op niet naar wonen omgezette zones kregen de daaropvolgende jaren een aanbod tot herhuisvesting in een sociaal woonproject, vaak in projecten met kleinschalige woningen. Tot zolang genieten ze van uitdovende woonrecht.

Dit proces leidde in heel wat Vlaams-Brabantse gemeenten tot concrete actie. Aarschot is een mooi voorbeeld omwille van hun sterk uitgebouwde aanpak. De stad kocht zelf één van de campings op en financiert (met behulp van een Vlaamse subsidie) een herwaarderingsproject. Er loopt een herhuisvestingstraject voor de huidige permanente bewoners van de camping en de bestaande camping krijgt een bestemming in hedendaags toerisme zonder verblijfsrecreatie. Naast Aarschot namen nog enkele andere gemeenten het initiatief om een (nieuwe) grond aan te kopen om permanente campingbewoners te herhuisvesten. Zo kocht gemeente Oud-Heverlee zelf de camping op om hier een nieuw recreatief project op te starten kaderend in een breder strategisch project Walden. In andere gemeenten werd (een deel van) het campingterrein gekocht door de sociale huisvestingsmaatschappij. Zo kocht in Boortmeerbeek de sociale huisvestingsmaatschappij twee naar wonen omgezette campings en realiseert er een sociaal woonproject met kleinschalige woningen waarnaar de permanente bewoners van de betrokken campings met voorrang worden herhuisvest. De sociale huisvestingsmaatschappij plaatste er, met provinciale subsidie, 3 mobiele woningen om de bewoners te herhuisvesten tijdens de werken op de voormalige camping.

Uit een recente inventaris (mei 2021) van SAAMO i.s.m. de provinciale dienst wonen bleek echter dat nog steeds ongeveer 400 huishoudens verblijven op toeristische campings in Vlaams-Brabant, in gemeenten die destijds het proces van het provinciaal ruimtelijke uitvoeringsplan voor weekendverblijven, campings en woonwagenterreinen niet of niet volledig hebben doorlopen. De provincie Vlaams-Brabant ondersteunt nu de overblijvende gemeenten in het zoeken naar een passende bestemming voor deze recreatieve zones, rekening houdend met het aanbod en recreatief potentieel in de ruimere regio en met oog voor mogelijke herhuisvestigingslocaties voor de bewoners. Voor dit bovenlokaal ruimte-onderzoek schakelen ze een studiebureau in om met bovenlokale bril naar twee clusters waar de permanente bewoning geconcentreerd is (de Demeren de Druivenstreek) te kijken en naar de bestaande terreinen daar. Zonder bovenlokale aanpak verplaatst het probleem zich van de ene naar de andere gemeente. Geïnteresseerde gemeenten stappen in met een officiële collegebeslissing.

Figuur 4. Campings in Vlaams-Brabant zonder en met permanente bewoners (situatie 05/2020) Bron: Provincie Vlaams-Brabant

Bovenlokaal ruimte-onderzoek in de Demer en Druivenstreek

Om private eigenaars en sociale huisvestingsmaatschappijen te motiveren om alternatieve huisvesting in de vorm van kleinschalige wooneenheden te voorzien, financiert de Provincie Vlaams-Brabant 15 000 euro per eenheid die wordt gebouwd en gedurende minstens 18 jaar sociaal wordt verhuurd.

Volgens de experts vanuit de provincie en SAAMO is de betrokkenheid van het OCMW op campings, weekendverblijven en woonwagenvelden sterk verschillend. In sommige gemeenten is het OCMW sterk betrokken en kennen ze (een deel van) de bewoners. In andere gemeenten is er geen contact tussen de bewoners en het OCMW.

2.2 Geschiedenis en beleid camping in Kampenhout

Kampeerverblijfpark Véronique ligt kort naast het Kanaal Leuven-Dijle in Kampenhout. De camping biedt 86 staanplaatsen waarvan 14 voor trekkers. Volgens de website van het kampeerverblijf⁸ is het domein het hele jaar geopend voor residentiële kampeeders. Toeristen kunnen er terecht van 1 april tot 30 september. De camping is volgens het provinciale ruimtelijk ordeningsplan (RUP) zone voor openlucht recreatief verblijf.

Een domicilieadres op de camping laat de eigenaar niet toe. Gezien personen niet zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters of het vreemdelingenregister voor het hoofdverblijf van

⁸ <https://www.kampeerverblijfparkveronique.be/>

Kampenhout, beschouwt de gemeente hen als tweede verblijvers. De belasting op tweede verblijven in Kampenhout voor chalets en stacaravans is jaarlijks 250 euro⁹. Daarnaast betaalt elke bewoner een jaarlijkse gemeentebelasting van 50 euro voor een alleenstaande.

Bewoners zijn eigenaar van hun caravan of chalet of huren deze (bijvoorbeeld in huurkoop) van derden (bijvoorbeeld een andere bewoner). Ze betalen jaarlijks voor hun staanplaats. Afhankelijk van de grootte van het domein is dit een 1500-3000 euro. Bewoners betalen een waarborg voor water en elektriciteit. De afrekening van deze kosten gebeurt eveneens jaarlijks in maart.

Er werden tal van overlegmomenten georganiseerd tussen medewerkers van de provincie Vlaams-Brabant (toerisme, wonen, ruimtelijke ordening), SAAMO, woonloket 3W Plus, het OCMW en het beleid om een oplossing uit te werken voor het permanent wonen. Een mogelijke denkpiste vanuit de provincie en SAAMO was om het domein om te vormen naar kleinschalig wonen in publiek beheer met grote groenbuffer. Het schepencollege nam echter geen beslissing. Recent werd een nieuwe werkgroep opgestart om een visie rond de camping uit te werken.

De (financiële) situatie van bewoners op het terrein is heel uiteenlopend. Op het moment van de telling hebben in totaal 8 campingbewoners een begeleiding door OCMW Kampenhout. Hiervan hebben 7 campingbewoners een referentieadres bij het OCMW. De voornaamste reden om campingbewoners een referentieadres te geven, is het behouden van een uitkering (vb. invaliditeits- of werkloosheidsuitkering). Volgens de medewerkers van het OCMW is er best wel wat verloop op het terrein. Regelmatig komen nieuwe bewoners bij hen aankloppen.

2.3 Geschiedenis en beleid (voormalige) camping in Zemst

In de jaren '80 had Zemst vier campings met permanente bewoning op het grondgebied. Omdat de permanente bewoning moest verdwijnen, kocht de gemeente Zemst in de jaren '90 een perceel om herhuisvesting te voorzien voor permanente bewoners die de campings zouden moeten verlaten. SHM Providentia zorgde voor een aangepast sociaal woonproject, rekening houdend met de woonwensen van de bewoners. Dit werd Solarium Zemst, het eerste pilootproject van provincie Vlaams-Brabant met kleinschalige woningen¹⁰. Zoals bij andere sociale woningen wordt de huurprijs berekend op basis van het inkomen.

Campings Zomerrust, Baarbeek en Berkenhof zijn volledig verdwenen. De bewoners konden met voorrang terecht in een kleine sociale huurwoning op Solarium, of op het naastgelegen Felix Cottage Club. Felix Cottage Club is een voormalige camping die werd omgevormd naar woongebied met recreatief karakter. Met steun van de gemeente Zemst en provincie Vlaams-Brabant investeerde de eigenaar in kleinschalige betaalbare en energiezuinige woningen. Hiervoor krijgt de eigenaar van de provincie 15 000 euro per constructie die voor 18 jaar via het SVK verhuurd wordt, de gemeente Zemst draagt per constructie 10 000 euro bij. Momenteel staan er zo reeds 5 kleinschalige wooneenheden, 7 extra eenheden zijn bijna klaar voor plaatsing.

⁹ www.kampenhout.be/bestuur/belastingen/archief2019

¹⁰ <https://www.vlaamsbrabant.be/sites/default/files/media/files/2020-06/publicatie-solarium-zemst-brochure-2012.pdf>

Het bijhorende lokaal toewijzingsreglement van de gemeente omschrijft absolute voorrang bij toewijzing voor personen die op FCC wonen in een constructie van slechte staat. De kleinschalige wooneenheden zijn in beheer van het sociaal verhuurkantoor Webra en hebben een huurprijs van 400 euro. Bewoners hebben recht op 130 euro huursubsidie. De overige bewoners van FCC wonen in een chalet waarvan ze eigenaar zijn. De staat van deze chalets verschilt, sommige zijn nieuw maar andere zijn in een zeer slechte staat. Als bewoners hun slechte chalet verlaten dan wordt deze afgebroken en op termijn ook vervangen door een nieuwe kleine sociale huurwoning. Zo verdwijnen beetje bij beetje de slechte woningen van het terrein.

Op het moment van de telling hebben in totaal 11 bewoners (waaronder 2 gezinnen) uit Felix Cottage Club een begeleiding door OCMW Zemst. Voor sommige gezinnen gaat het om een intensieve gezinsbegeleiding. Niemand heeft een referentieadres bij het OCMW.

2.4 Situatie en ervaringen bewoners

Bewoners komen door uiteenlopende redenen op de camping terecht: een faillissement, een stukgelopen relatie, een moeilijke financiële situatie. Zo zijn er veel alleenstaanden, gepensioneerden, seizoenarbeiders, en personen die het stadsleven willen ontvluchten. Ze horen over de camping of kennen iemand die er woont.

Betaalbaarheid van het wonen speelt een grote rol. Het is een belangrijke reden om voor de camping te kiezen en om er te blijven. Zoals volgende bewoner aangeeft:

Dit is de goedkoopste manier van leven die ge kunt inbeelden. Ik betaal 300 euro per maand, voor alles: huur terrein, gas, elektriciteit. Mijn terrein kost jaarlijks 1800 euro. Vorig jaar betaalde ik 3054 euro voor staanplaats, elektriciteit en water. Gas was 523 euro (dubbel van jaar voordien), hier kom ik 1,5 jaar mee toe.

In campings en woonwagenvakanties betalen bewoners jaarlijks voor staanplaats, water en elektriciteit. De ene bewoner becijfert een maandelijkse kost van 450 euro, voor een andere is dit 300 euro. De kosten zijn afhankelijk van de grootte van het perceel. Maar ook de kwaliteit van de caravan speelt mee. In een niet wintervaste caravan kan tijdens een wintermaand gemakkelijk 300 euro naar gas gaan.

Gaandeweg appreciëren veel bewoners het leven op de camping: het buiten zijn, het groen, de sociale contacten. Toch zeker in de zomermaanden. Alle bewoners die we interviewden, geven aan graag op de camping te wonen:

*Er is het geld en het gevoel. Het is levenskwaliteit om de hele dag in de natuur te zijn.
Ik woon hier graag. Ik ben hier altijd op vakantie.*

Doordat ze geen domicilie hebben op de camping is hun woonsituatie echter heel onzeker. Dit knaagt aan de bewoners:

Ik mis een domicilie en zekerheid. Het beste zou zijn dat de gemeente de camping overkoopt. De zekerheid dat ge hier kunt blijven is het belangrijkste.

De miserie is dat je je adres hier niet kan zetten. Ik denk dat er anders veel volk zou komen. Vooral alleenstaanden. Veel hebben die toch niet nodig? Als ge alleen zijt is dit voldoende.

Eigenaar zijn (van mijn caravan) is voor mij belangrijk. Dat geeft zekerheid en kunnen ze niet afpakken. We hebben ook geen geld om onze caravan te verhuizen moesten we hier weg moeten.

Twee bewoners die we interviewden hebben een referentieadres bij het OCMW. Een andere bewoner heeft een referentieadres bij zijn broer. Die bewoner betaalt 100 euro per jaar om zijn post naar de camping te laten doorsturen.

We vroegen de bewoners hoe ze het ervaren om meegeteld te zijn in een dak- en thuislozentelling. De antwoorden van de 2 personen die meegeteld zijn en de ene persoon die meegeteld zou zijn, zijn positief:

Ik ervaar dat niet als negatief.

Daar heb ik geen problemen mee. We leven in een heel precaire situatie.

2.5 Campingbewoners meetellen?

In vorige tellingen stelden we als richtlijn om in ETHOS Light 5 de campingbewoners mee te tellen indien ze geen domicilie hebben op de camping. In Kampenhout telde het OCMW en de gemeente samen 22 personen die in een caravan wonen. Doordat de voormalige camping Felix Cottage Club in Zemst werd omgevormd naar woongebied met domicilie telde het OCMW in Zemst geen enkele campingbewoner mee. Nochtans wonen ook daar enkele personen in een kwetsbare woonsituatie.

In wat volgt wordt de huidige omschrijving van de richtlijn in de telling onder de loep genomen en wordt bekeken of er aanpassingen nodig zijn aan de definitie.

2.5.1 Telling SAAMO

In 2020, bij de start van de coronapandemie, deed een expert van SAAMO Vlaams-Brabant een tel-oefening op de Vlaams-Brabantse campings en woonwagenvelden. De vraagstelling was 'Wie heeft er geen woonoplossing als de camping sluit?'. In totaal telden ze in Vlaams-Brabant een 400 huishoudens zonder woonalternatief. Op de camping in Kampenhout werden 24 'huishoudens zonder alternatief tijdens corona' geteld. Dit gaat meestal over personen die weinig (financiële) draagkracht hebben. Personen die bij het bezoek een woonoplossing aangaven zoals 'bij mijn dochter in de tuin gaan staan met mijn caravan', 'naar ons appartement in Spanje gaan', 'naar een andere camping in Wallonië trekken' werden niet meegeteld. In enkele bezoeken was de eigenaar van het domein betrokken.

2.5.2 Factoren van onzekerheid

Gesprekken met experten en bewoners leren dat het al dan niet hebben van een domicilieadres op een camping niet voldoende zegt over de situatie van bewoners. Of een domicilieadres is toegelaten, zegt eerder iets over wat wettelijk is toegelaten op het terrein (Cf. wat zegt het logiesdecreet, wat zijn de

uitbatingsvoorwaarden m.b.t. domicilie), de aanpak van de eigenaar of uitbater en het beleid van de gemeente. Ook voor de bescherming in de huurwetgeving is een domicilie een louter administratieve kwestie. In het woninghuurdecreet is vooral de hoofdverblijfplaats van belang.

Volgens de experts zijn een deel van de bewoners van campings en woonwagenterreinen een heel kwetsbare groep in de zin van woonzekerheid. Naar huurwetgeving toe is het voor de Huurdersbond alvast veel eenvoudiger om personen in een onbewoonbaar verklaarde woning te beschermen. Deze woononzekerheid zien we vertaald op verschillende domeinen.

Ten eerste zorgt de **bestemming** van het gebied voor onzekerheid. Op campings die omschreven zijn als toeristische zone laat de eigenaar-uitbater domicilie vaak niet toe. Ook al zijn consequenties voor de vergunning van de eigenaar sinds het logiesdecreet van 2017 niet meer van toepassing. Een terrein met woonbestemming geeft bewoners meer zekerheid, toch zijn ook op deze terreinen nog altijd bewoners die in een heel onzekere en slechte situatie leven.

Ten tweede zorgt de **huurvorm** voor onzekerheid. De bewoners huren een staanplaats van de eigenaar. Vaak gaat dit over een huurcontract van 1 jaar. De caravan of woonwagen zelf is vaak in eigendom van de bewoner. Eigenaars van een in de grond verankerde woning of een (niet mobiele) chalet zijn sterk afhankelijk van de eigenaar-uitbater. Bij een onenigheid moeten ze vertrekken maar dat kunnen ze niet (betalen).

Ten derde speelt de **eigenaar-uitbater** van het domein een rol. Domeinen in eigendom van de gemeente of een SHM bieden meer zekerheid voor bewoners. Bewoners zijn dan minder afhankelijk van (soms wispelturige) eigenaars. De eigenaar is ook verantwoordelijk voor de (soms problematische) wegenis, riolering en nutsvoorzieningen op het terrein. Hij bepaalt ook de prijzen van water en elektriciteit.

Ten vierde zorgt de **toestand van de chalet/caravan** voor een onzekere woonsituatie.

Ten vijfde speelt de **(financiële) draagkracht** van de bewoner een rol. Hebben zij de middelen, de relaties, de kracht om indien nodig voor een andere woonoplossing te zorgen? Zo zijn er bewoners die hebben geïnvesteerd in een caravan/woonwagen en niet de financiële middelen hebben om deze te verplaatsen. Dit zorgt voor een situatie van sterke afhankelijkheid.

2.5.3 *Campingbewoners tellen*

Gesprekken met experts leren dat zowel op campings, woonwagenterreinen en weekendverblijven bewoners wonen in een heel onzekere woonsituatie. Op elk van die terreinen is een diversiteit aan woningen en bewoners terug te vinden. Bij weekendverblijvers speelt de onzekerheid van de woonvorm minder mee aangezien zij vaak eigenaar zijn van hun grond en constructie. Daarnaast zijn er ook families van woonwagengewoners zonder vaste standplaats die constant op zoek zijn naar een plek om hun woonwagen te zetten.

2.6 Conclusie

De huidige omschrijving van 'wonen in een camping zonder domicilie' dient aangepast te worden. Het hebben van een domicilie is een eerder administratieve kwestie die weinig zegt over de kwetsbaarheid van de bewoner en de onzekerheid van diens woonsituatie. Gesprekken met bewoners en experts leren dat het vooral belangrijk zal zijn om de onzekerheid van de woonsituatie in beeld te brengen. Dit gaat zowel over de bestemming van het gebied, de huurvorm-en contracten, de eigenaar, de toestand

van de chalet/caravan en terrein, en de financiële draagkracht van de bewoner. Het is van belang om voor volgende tellingen objectieve criteria voor deze vijf domeinen te ontwikkelen, samen met experten op dit domein. Zo kunnen de meest kwetsbare bewoners meegenomen worden in de tellingen.

In elke nieuwe telling moet nagegaan worden welke terreinen er zeker moeten worden opgenomen in de telling. Wie op deze terreinen de telling best uitvoert, zal lokaal verschillen. In sommige gemeenten, zoals in Kampenhout, heeft het OCMW een zicht op de bewoners en hun situatie. Zij kunnen inschatten wie geteld moet worden op basis van de onzekerheid van de situatie van bewoners. In een andere gemeente kan een organisatie zoals SAAMO een goed contact hebben met bewoners op de campings. De experten die we spraken raden aan om de telling op campings samen uit te voeren met een technisch adviseur van het intergemeentelijk samenwerkingsverband rond wonen (IGS). Zo is er bij de telling tegelijkertijd een sociale en een technische kijk.

Expert adviseert om hierbij een ruime kijk te behouden en niet enkel te kijken naar campings maar ook naar weekendverblijven, woonwagenterreinen en terreinen die omgezet werden naar wonen.

3 Vrijwilligersorganisaties betrekken in een telling

In deze telling hadden de onderzoekers extra aandacht voor de medewerking van vrijwilligersorganisaties. Zo zijn onder andere volgende organisaties werkzaam in de regio: vzw Uit Het Niets, Zee na Es vzw, (w)arm kracht vzw, De Regenboog vzw en moskee Annasr. Deze vrijwilligersorganisaties werden afzonderlijk gecontacteerd door de lokale coördinator en de onderzoekers. Er werd voor hen ook een aparte infosessie georganiseerd op een avond om de toegankelijkheid voor (werkende) vrijwilligers te vereenvoudigen. Door de heel beperkte opkomst kon dit infomoment helaas niet doorgaan.

Gesprekken met vrijwilligers van deze organisaties leren dat zij (beperkt) in contact komen met dak- en thuisloze personen. Ze kunnen een waardevolle aanvulling zijn op een telling aangezien zij ook in contact komen met personen die niet terecht kunnen bij de reguliere hulpverlening. Zo vertelt een vrijwilliger van moskee Annasr dat regelmatig jongvolwassenen uit Spanje bij hen komen aankloppen voor hulp. Zij komen naar België om te werken en kunnen vaak niet bij het OCMW terecht wanneer ze geen werk vinden. We vinden deze jongvolwassenen niet terug in de kwantitatieve resultaten van de telling. De medewerker van moskee Annasr geeft nog enkele andere casussen aan:

“2 weken geleden kwam hier een persoon toe met een armband uit het ziekenhuis van Leuven. Een twintiger. Hij begon te wenen, hij wist niet waarom het ziekenhuis hem had buitengezet. Iemand had hem een biljet gekocht zodat hij de trein naar Vilvoorde kon nemen. We wilden geld inzamelen zodat hij op hotel kon. Maar dat wou hij niet, hij was te fier om geld te aanvaarden.”

“Enkele maanden geleden was er een Marokkaan met een Frans visum. Hij was dakloos en had pijn aan zijn buik. Dan hebben ze een scan gedaan en kanker met metastasen gevonden. Hij kreeg immuuntherapie. Hij voelde zich niet goed dus heb ik hem naar een ziekenhuis gebracht. Daar belde hij opeens dat ze hem om 2u 's nachts hadden buiten gezet. Het OCMW wou zijn ziekenhuiskosten op hen nemen. Die man wou naar Frankrijk om zijn

vrouw en dochter nog eens te zien. Een ambulance kostte 10 000 euro. Uiteindelijk hebben we de kosten omlaag gekregen naar 3 000 euro. Wij hebben met de moskee 500 euro bijgedragen in de kosten. Die man heeft nog zijn vrouw en dochter kunnen zien en is dan overleden. Zijn verhaal heeft mij heel erg aangegrepen.”

Uiteindelijk kon op de teldag 1 vrijwilligersorganisatie 1 dak- of thuisloze persoon tellen. De ervaring uit deze telling in eerstelijnszone BraViO leert dat de contacten van deze vrijwilligers met personen die dak- of thuisloos zijn heel momentafhankelijk zijn. Zij hebben geen ‘cliënten’ wiens situatie ze goed kennen en voor wie ze de vragenlijst zonder bijzijn van de persoon kunnen invullen. Of deze vrijwilligers al dan niet personen konden meetellen, was dus heel afhankelijk van de dak- of thuisloze personen met wie ze op de teldag in contact kwamen. Een van de onderzoekers ging op de teldag meetellen in moskee Annasr. De vrijwilliger vertelde dat er sommige dagen enkele dak- of thuisloze personen langskomen met een vraag om hulp. De teldag diende echter niemand zich aan. Een andere vrijwilliger van een vzw gaf aan een dakloze persoon in gedachten te hebben om samen de vragenlijst mee in te vullen. In de week van de telling kwam die persoon echter niet langs bij de organisatie. De vrijwilliger had onvoldoende informatie om zonder de persoon de vragenlijst in te vullen.

Het enthousiasme van de vrijwilligersorganisaties om mee te werken aan de telling was groot. Velen waren blij en dankbaar om betrokken te worden, ook al was het niet eenvoudig om aan te sluiten op de georganiseerde momenten. Ook op digitale momenten aansluiten was niet voor iedereen evident. Ondanks meer momentafhankelijke contacten met de doelgroep dan professionals, kunnen vrijwilligersorganisaties echter een waardevolle bijdrage leveren aan een dak- en thuislozentelling.

Hoofdstuk 5 Conclusie

In oktober 2021 vond de eerste point-in-time dak- en thuislozentelling plaats in de eerstelijnszone BraViO. Deze tellingsmethode werd aanbevolen in de MEHOBEL-studie en werd eerder al toegepast in de telling van Leuven, provincie Limburg, Gent, Luik en Aarlen in 2020. Concreet brachten de deelnemende diensten verspreid over de eerstelijnszone BraViO de dak- en thuislozenpopulatie in kaart in de nacht van 28 op 29 oktober 2021. Dit gebeurde via een korte vragenlijst die peilde naar de verblijfplaats en enkele profielkenmerken. Na deze teldag werden ter aanvulling twee digitale focusgroepen georganiseerd waarin er met lokale beleidsmakers en betrokken diensten gereflecteerd werd over de resultaten.

Dit rapport beschrijft uitvoerig de resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in eerstelijnszone BraViO. In dit laatste hoofdstuk worden de opvallendste resultaten van het onderzoek besproken en formuleren we een aantal conclusies.

1 Het aantal dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO

Op 29 oktober 2021 telden 20 organisaties 229 dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO. 178 volwassenen en 51 minderjarige kinderen bevinden zich in een preciaire woonsituatie. Dak- en thuisloosheid is gedefinieerd aan de hand van ETHOS Light, een internationaal gevalideerd instrument om dak- en thuisloosheid te meten. Deze definitie maakt een opdeling in zes verschillende categorieën van dak- en thuisloosheid, zoals in onderstaande tabel weergegeven. We voegden zelf een zevende categorie toe.

Er verbleven 10 volwassenen in *de openbare ruimte* en 1 volwassen persoon in de *noodopvang*. In *opvangcentra voor thuislozen of tijdelijke woonoplossingen* zoals doorgangswoningen verbleven 22 volwassenen en 8 kinderen. Er verbleven 7 volwassen personen langer in een *instelling* dan nodig bij gebrek aan een woonoplossing of moesten binnen 30 dagen volgend op de teldag de instelling verlaten zonder woonoplossing. Verder verbleven er 37 volwassenen en 4 kinderen in een *niet-conventionele ruimte* (zoals een garage, caravan, kraakpand, auto). Er verbleven 79 volwassen personen en 21 kinderen *tijdelijk bij familie en vrienden*. De onderzoekers voegden daarnaast een zevende categorie toe aan ETHOS Light, met name de personen die dreigen uit huis gezet te worden (omwille van een gerechtelijke procedure, een ongeschikt- en/of onbewoonbaarverklaring of een einde van het huurcontract): 21 volwassen personen en 18 kinderen bevonden zich in die situatie op 29 oktober. De grootste categorie bij de volwassenen zijn de personen die tijdelijk bij familie en vrienden verblijven, de zogenaamde sofasurfers. Bij de minderjarige kinderen zijn de twee grootste categorieën tijdelijk verblijf bij familie of vrienden en dreigende uithuiszetting.

Vilvoorde telt het grootste aantal dak- en thuisloze personen (70 personen), gevolgd door Machelen (35 personen) en Kampenhout (30 personen).

Tabel 32. Verblijfplaats van dak- en thuisloze personen in eerstelijnszone BraViO op 29 oktober 2021.

		Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1	In openbare ruimte	10	5.6	0	0.0
2	In noodopvang	1	0.6	0	0.0
3	In opvang en tijdelijk verblijf	22	12.4	8	15.7
4	In instelling	7	3.9	0	0.0
5	In niet-conventionele ruimte	37	20.8	4	7.8
6	Bij familie/vrienden	79	44.4	21	41.2
	Totaal ETHOS LIGHT	156	87.6	33	64.7
7	In woning met dreigende uithuiszetting	21	11.8	18	35.3
	Onbekend	1	0.6	0	0.0
	Totaal	178	100	51	100

2 De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze personen

Van alle getelde dak- en thuisloze volwassenen is 62% man. Ongeveer een op vijf is tussen 18 en 25 jaar, meer dan 10% is ouder dan 60. Drie op vijf heeft de Belgische nationaliteit. Meer dan de helft is alleenstaand zonder kinderen, 10% is alleenstaand met direct betrokken kinderen en 5% heeft een partner en kinderen. Een op drie is langer dan twee jaar dak- of thuisloos. Een op vijf heeft geen gezondheidsproblemen. Bij 17% is er een (vermoeden van een) verslaving en bij 25% is er een (vermoeden van een) psychische problematiek. Meer dan een op vijf heeft chronische gezondheidsproblemen. Meer dan een op vier ontvangt een leefloon, 15% heeft geen enkel inkomen. Ten slotte heeft 14% een instellingsverleden in een psychiatrisch ziekenhuis of centrum, 7% in de jeugdhulp en 10% in de gevangenis.

In de internationale literatuur wordt gewezen op drie verschillende trends in de populatie van dak- en thuisloze personen: de vervrouwelijking, de toename van personen met een migratieachtergrond en de toename van gezinsdakloosheid. De populatie kan in feite worden opgedeeld in enerzijds 'klassieke' en anderzijds 'nieuwe' dak- en thuisloze personen. De klassieke dak- en thuisloze personen zijn diegenen met een ernstige psychische kwetsbaarheid en/of met een verslavingsproblematiek. De nieuwe dak- en thuisloze personen zijn de gezinnen en de personen met een precair verblijfsstatuut. In tellingen wordt vaak gefocust op personen die zich bevinden in categorie één, twee en drie van ETHOS Light (de personen in de openbare ruimte, de noodopvang en in opvang/tijdelijk verblijf). Het valt op dat zij slechts iets minder dan een op vijf van de totale populatie uitmaken. Bij ongeveer een op zes van de getelde volwassenen zijn een of meer kinderen direct betrokken. Verder heeft iets meer dan 10% een onwettig verblijfsstatuut. Om een oplossing voor hen uit te werken is een doorgedreven samenwerking nodig van de dak- en thuislozensector met diensten gespecialiseerd in migratie en dit niet enkel op het lokale niveau, maar ook op de hogere beleidsniveaus.

3 Een aantal specifieke groepen uitgelicht

De telling brengt enkele kwetsbare groepen in beeld. Tegelijkertijd is het ook een valkuil om enkel op een specifiek kenmerk te focussen (zoals leeftijd, geslacht of nationaliteit). Dit houdt het risico in dat die categorisering tot een stigmatisering leidt waarbij de persoon herleid wordt tot dit ene kenmerk. De onderzoekers bepleiten daarom om altijd oog te hebben voor de hele persoon en een intersectioneel perspectief te hanteren. Dit intersectioneel perspectief of kruispuntdenken is een benadering die focust op de samenloop van verschillende vormen van uitsluiting en ongelijkheid in plaats van het benadrukken van één specifiek kenmerk.

De eerste groep zijn de getelde volwassen personen die *verblijven bij familie en vrienden* (79 personen, 44% van alle getelde personen in eerstelijnszone BraViO). Deze personen hebben vaker de Belgische nationaliteit tegenover de personen in de andere ethos-categorieën (68% tegenover 57%). Het huishouden van deze groep bestaat vaker uit een partner zonder kinderen (14% tegenover 6%). Daarnaast heeft een kwart van de personen die bij familie of vrienden verblijven geen inkomen. Ook wordt deze groep vaker actief begeleid door een OCMW (77% tegenover 53%). Ten slotte zijn personen die bij familie en vrienden verblijven vaker minder lang dak- of thuisloos (20% tegenover 13%). Ze zijn echter ook vaker 1 tot 2 jaar dak- of thuisloos (20% tegenover 7%) en langer dan 2 jaar dak- of thuisloos (38% tegenover 27%).

We telden 67 dak- of thuisloze *vrouwen* in eerstelijnszone BraViO (38% van alle getelde personen). Zij verblijven vaker dan mannen bij familie of vrienden (50.7% vrouwen tegenover 40.5% mannen). Ook zijn ze vaker alleenstaand met kinderen (19% tegenover 5%). De getelde vrouwen kampen daarnaast minder vaak met (vermoedelijke) verslavingsproblemen dan mannen (8% tegenover 23%) en ze hebben minder vaak dan mannen vast of tijdelijk werk (9% tegenover 24%).

In eerstelijnszone BraViO telden we 32 *jongvolwassenen* (18-25 jaar) die dak- of thuisloos zijn. De helft van de jongvolwassenen verblijft tijdelijk bij familie of vrienden. Ze hebben vaker een (equivalent) leefloon dan de andere personen (56% tegenover 20%). De reden voor de dak- of thuisloosheid heeft vaker te maken met een conflict met familie of vrienden (44% t.o.v. 8%). Jongvolwassenen zijn daarnaast vaker minder lang dak- of thuisloos: een op vier is minder dan 3 maanden dak- of thuisloos (tegenover 14%) en 38% is 3 tot 11 maanden dak- of thuisloos (tegenover 11%). Een op vier verbleef ooit in de jeugdhulp. Ten slotte krijgen jongvolwassenen vaker een actieve begeleiding door het OCMW (78% tegenover 60%).

We telden 45 personen met (*een vermoeden van*) *psychische/psychiatrische problemen* (25% van alle getelde personen in eerstelijnszone BraViO). Deze personen zijn vaker tussen 30 en 49 jaar en hebben daarnaast vaker de Belgische nationaliteit (87% tegenover 53%). Deze groep is vaker langer dan twee jaar dak- of thuisloos (49% tegenover 26%) en ook vaker 1 tot 2 jaar dak- of thuisloos (22% tegenover 10%). Personen met (vermoedelijke) psychische of psychiatrische problemen hebben daarnaast vaker een referentie-adres bij een OCMW (44% tegenover 19%).

19 personen die verblijven in de openbare ruimte, de noodopvang, een kraakpand, een garage, een auto of een tent beschouwen we als *acut dakloze personen* (10% van alle getelde personen in eerstelijnszone BraViO). De personen die acut dakloos zijn, zijn vaker man dan vrouw (18 tegenover 1 vrouw). De aanleiding van de dakloosheid is vaker een conflict met familie of vrienden (37% tegenover

11%). Ook hebben deze personen vaker (vermoedelijke) psychische of psychiatrische problemen en een (vermoedelijke) verslaving.

25 personen behoren tot de doelgroep van *Housing First*, gedefinieerd als dak- en thuisloze personen die reeds lange tijd dak- of thuisloos zijn (langer dan twee jaar) en die kampen met psychische problemen en/of verslavingsproblemen. Deze groep bestaat vaker uit personen tussen 30 tot 59 jaar. Ook gaat het vaker om Belgen (84% tegenover 58%). Deze personen werden vaker dak- of thuisloos omwille van een psychische problematiek (44% tegenover 3%), een verslaving (40% tegenover 3%), financiële redenen (28% tegenover 10%) en een ontslag uit een instelling (16% tegenover 5%). Ten slotte hebben personen die tot de doelgroep van *Housing First* behoren vaker een referentie-adres bij het OCMW (48% tegenover 22%).

4 Leerpunten op basis van een succesvolle telling dankzij 34 organisaties

In totaal namen 34 organisaties deel aan de telling, verspreid over de regio van de eerstelijnszone. Niet enkel de diensten die met dak- en thuisloze personen werken (zoals het OCMW en het CAW) namen deel, maar eveneens organisaties die met kwetsbare personen in contact komen zoals de sociale huisvestingsactoren, de geestelijke gezondheidszorg, de jeugdhulp, de werkingen rond armoedebestrijding, de laagdrempelige werkingen en vrijwilligersinitiatieven. 20 organisaties dienden een of meerdere vragenlijsten in. De overige 14 diensten deden de oefening, maar lieten de onderzoekers weten op de dag van de telling niet in contact te zijn met dak- en thuisloze personen. De medewerking van deze diensten zorgt voor een goed zicht op de doelgroep. Opvallend is dat de meerderheid van de volwassen personen door het OCMW is geteld. Dit toont aan hoe belangrijk de medewerking is van de maatschappelijk werkers van het OCMW, maar ook hoe groot de woononzekerheid is bij een deel van hun cliënten.

In de eerstelijnszone BraViO weerspiegelt de nabijheid van Brussel zich in de dak- en thuislozencijfers. De sterkste armoedecijfers vinden we vooral in Vilvoorde en Machelen terug. Inwoners uit Brussel wijken uit naar de aangrenzende gemeenten. Maar ook het beperkte hulpaanbod in eerstelijnszone BraViO weerspiegelt zich in de cijfers. Zo is het aantal plaatsen voor opvang en tijdelijk woonst in de regio beperkt. Bovendien waren op de teldag slechts 13 van de 25 beschikbare woningen voor tijdelijk verblijf bezet. Ook het beperkt aantal instellingen in de regio zien we terug. Er is geen psychiatrisch ziekenhuis op het grondgebied, het aanbod voor jeugdhulp is beperkt, er is geen gevangenis. Dit beperkte opvangaanbod zorgt ervoor dat de inwoners naar Brussel trekken om opvang te vinden. In de focusgroepen vertellen deelnemers hoe de betaalbaarheid van woningen in de regio (grote) gezinnen naar Brussel, Wallonië en de kust brengt. Ook de aanwezigheid van een camping in Kampenhout heeft een invloed op het aantal getelde personen.

De minder sterk uitgebouwde overlegstructuren tussen de lokale besturen en sociale en welzijnsorganisaties zorgde daarnaast voor minder houvast voor de diensten.

In deze telling ging extra aandacht uit naar de aanwezigheid van de camping en het effect hiervan op een dak- en thuislozentelling. De huidige omschrijving van 'wonen in een camping zonder domicilie' dient aangepast te worden. Het hebben van een domicilie is een eerder administratieve kwestie die weinig zegt over de kwetsbaarheid van de bewoner en de onzekerheid van diens woonsituatie. Gesprekken met bewoners en experts leren dat het vooral belangrijk zal zijn om de onzekerheid van

de woonsituatie in beeld te brengen. Dit gaat zowel over de bestemming van het gebied, de huurvormen en contracten, de eigenaar, de toestand van de chalet/caravan en terrein, en de financiële draagkracht van de bewoner. Het is van belang om voor volgende tellingen objectieve criteria voor deze vijf domeinen te ontwikkelen, samen met experts op dit domein. Zo kunnen de meest kwetsbare bewoners meegenomen worden in de tellingen.

In deze telling hadden de onderzoekers extra aandacht voor de medewerking van vrijwilligersorganisaties. Hun enthousiasme om betrokken te zijn bij de telling was groot. De telling leert echter dat de contacten van deze vrijwilligers met personen die dak- of thuisloos zijn heel momentafhankelijk zijn. Zij hebben geen 'cliënten' wiens situatie ze goed kennen. Of deze vrijwilligers al dan niet personen konden meetellen, was dus heel afhankelijk van de dak- of thuisloze personen met wie ze op de teldag in contact kwamen.

De telling ondervond eveneens gevolgen van de COVID-19 situatie. Dit heeft niet enkel een effect op begeleidingen maar ook op het bereiken van personen in laagdrempelige (vrijwilligers)werkingen waarin ontmoeting centraal staat.

Dak- en thuisloosheid neemt de vorm aan van een ijsbergfenomeen. Vaak is enkel het topje van de ijsberg zichtbaar en blijft een groot deel van de problematiek buiten beeld. Deze methode brengt een veel groter deel van de ijsberg in beeld. Het is echter onmogelijk om vast te stellen of de volledige ijsberg nu zichtbaar is. Het gaat hier om een eerste editie van de telling in eerstelijnszone BraViO. De betrokken diensten moesten de methode op zeer korte tijd onder de knie krijgen. Bovendien waren de omstandigheden nog steeds niet ideaal omwille van COVID-19. Hoewel heel wat diensten deelnamen aan deze telling, deden anderen dit niet omwille van tijdsgebrek, een te grote workload, ... Verder is het typerend voor deze methodiek om dak- en thuisloze personen in kaart te brengen die in contact staan met de deelnemende diensten. Dit betekent dat de personen die geen gebruik maken van deze diensten, ondervertegenwoordigd zijn.

Door de telling op een geregeld tijdstip te herhalen kan de methode verder geperfectioneerd worden. Diensten kunnen nog beter gemotiveerd worden om mee te werken en er kan beter ingespeeld worden op specifieke vragen vanuit bepaalde werkingen. Dit alles moet het mogelijk maken om de resultaten nog meer valide te maken. Ook kan een periodieke herhaling (bijvoorbeeld tweejaarlijks) van de telling ervoor zorgen dat de evolutie van de cijfers en de verschuiving van de profielen in kaart worden gebracht. Door de samenwerking met stad Vilvoorde konden we heel wat diensten bereiken en betrekken bij de telling. Samenwerking met een onafhankelijk onderzoeksinstituut is echter een belangrijke randvoorwaarde om de telling te doen slagen. Net omdat de gegevens enkel gedeeld werden met de onderzoekers, was er voldoende vertrouwen bij alle diensten dat de privacy van de getelde personen te allen tijde zou verzekerd zijn.

Referenties

- Agentschap Integratie en Inburgering (2020). Verblijfsrecht en asiel. Geraadpleegd via <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/asiel-internationale-bescherming/verblijfsrecht-en-asiel>.
- Benjaminsen, L. (2016). The variation in family background amongst young homeless shelter users in Denmark. *Journal of Youth Studies*, 19(1), 55-73.
- Bramley, G., Fitzpatrick, S., Wood, J., Sosenko, F., Blenkinsopp, J., Littlewood, M., Frew, C., Bashar, T., McIntyre, J. & Johnsen, S. (2019). Hard Edges Scotland. New conversations about severe and multiple disadvantage. Geraadpleegd via <https://lankellychase.org.uk/wp-content/uploads/2019/06/Hard-Edges-Scotland-full-report-June-2019.pdf>.
- CIB Vlaanderen (2019). CIB-Huurbarometer. Geraadpleegd via https://www.flexmail.eu/dyn/tpl_attributes/user_documents/user_30565_documents/Persbericht/PB_CIB-Huurbarometer_voorjaar_2019.pdf
- Coppens, E., Hermans, K. & Van Audenhove, Ch. (2020). *Wetenschappelijke evaluatie van de pilootprojecten "specifieke woonvormen voor jongvolwassenen met psychische problemen" en "aanklappende zorg voor zorgmijdende mensen met psychische problemen die sociaal huren"*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- Demaerschalk, E. & Hermans, K. (2020). *Dak- en thuislozentelling Leuven*. Leuven: LUCAS KU Leuven.
- Demaerschalk, E., Italiano, P., Mondelaers, N., Steenssens, K., Schepers, W., Bircan, T., Nicaise, I., Van Regenmortel, T., Jacquemain, M. & Hermans, K. (2018). MEHOBEL - Measuring Homelessness In Belgium.
- Demaerschalk, E., Steenssens, K., Van Regenmortel, T. & Hermans, K. (2018). Dakloosheid geen exclusief stedelijk fenomeen. *1 op 13 OCMW cliënten heeft geen huis*. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/dakloosheid-geen-exclusief-stedelijk-fenomeen/>.
- Fitzpatrick, S. Bramley, G., & Johnsen, S. (2012). Pathways into Multiple Exclusion Homelessness in Seven UK Cities. *Urban Studies*, 50(1), 148-168.
- Johnson, G. & Mendes, P. (2014). Taking Control and 'Moving On': How Young People Turn around Problematic Transitions from Out-of-Home Care. *Social Work and Society*, 12(1).
- Kinderrechtencommissariaat (2016). *(n)Ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat.
- Meys, E. & Hermans, K. (2014). *Nulmeting dak- en thuisloosheid*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems) (2009). *Final Technical Implementation Report*. Geraadpleegd via <http://www.trp.dundee.ac.uk/research/mphasis/>.

- Steenssens, K., Hausmann, T., Lamberts, M., Van Regenmortel, T. & Cortese, V. (2016). *Aanpassing aan de leeflooncategorieën aan de hedendaagse samenleving. Een 'mixed method' verbeteronderzoek*. Leuven: HIVA.
- Van Menxel, G., Lescrauwaet, D. & Parys, I. (2003). *Verbinding verbroken: Thuisloosheid en Algemeen Welzijnswerk in Vlaanderen*. Berchem: Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.
- Vlaamse Overheid (2020a). Actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2020-2024. Geraadpleegd via https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/Actieplan_voorkoming_bestrijding_dak-%20en%20thuisloosheid_2020_2024.pdf.
- Vlaamse Overheid (2020b). Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaams-actieplan-armoedebestrijding-2020-2024>.
- Vlaamse Overheid (2020c). Ongeschikt of onbewoonbaar verklaren van een woning. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/ongeschikt-of-onbewoonbaar-verklaren-van-een-woning>.

Bijlage 1: Diensten en organisaties die meetelden

3W Plus – Woonwinkel Noord	Hulp met vragen rond wonen, premies, huur en woonkwaliteit
CAW Halle Vilvoorde	Centrum Algemeen Welzijnswerk Halle Vilvoorde
CAW Algemeen Onthaal en Begeleidingen – Housing First	
CAW ILC Komma Binnen	Inloopcentrum
CAW Halle Vilvoorde JAC	Jongeren Advies Centrum
CAW Crisismeldpunt -18/+18	Crisisinterventie, crisisbegeleiding en/of crisisopvang
CM – Dienst Maatschappelijk Werk	Christelijke Mutualiteit
Eén gezin één plan	Hulpverlening aan gezinnen
Inter-vilvoordse Maatschappij voor Huisvesting	Sociale Huisvestingsmaatschappij
Jan Portaels	Algemeen Ziekenhuis
Liberale Mutualiteit – Dienst Maatschappelijk Werk	
Moskee Annasr	
MSOC Vilvoorde	Medisch Sociaal Opvang Centrum
Partena – Dienst Maatschappelijk Werk	
Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel	
Politiezone VIMA	
RISO Vlaams-Brabant	Opbouwwerk en buurtwerk
SHM Providentia	Sociale Huisvestingsmaatschappij
Sint-Alexius	Psychiatrisch Ziekenhuis in Grimbergen
Sociaal Huis Vilvoorde	
Sociaal Huis Kampenhout	
Sociaal Huis Machelen	
Sociaal Huis Steenokkerzeel	

Sociaal Huis Zemst

Stad Vilvoorde – Dienst gemeenschapswachten

Stad Vilvoorde – Dienst Wonen en Ondernemen

Tonuso

Jeugdhulp: contextbegeleiding, dagbegeleiding, verblijf, kleinschalige wooneenheden, contextbegeleiding in functie van autonoom wonen en crisisopvang en time-out.

Webra vzw

Sociaal Verhuurkantoor

Yuneco

Netwerk geestelijke gezondheid kinderen en jongeren Vlaams-Brabant

VDAB

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

vzw De Regenboog

Hulpverlening voor personen in armoede

vzw Pin

Ondersteuning en sensibilisering voor nieuwkomers bij hun integratieproces.

Vzw (w)armkracht

Hulpverlening en ontmoetingscentrum voor personen in armoede

Vzw Zee na Es

Hulpverlening voor personen in armoede